

Droganvändning och drogpreferenser bland universitetsstudenter vid LTU

En kvantitativ undersökning

Nina Jansson
2014

Filosofie kandidatexamen
Sociologi

Luleå tekniska universitet
Institutionen för ekonomi, teknik och samhälle

Droganvändning och drogpreferenser bland
universitetsstudenter vid LTU
- *En kvantitativ undersökning*

Nina Jansson

Kandidatuppsats inom sociologi
15 högskolepoäng
Vårterminen 2014

Handledare: Mats Jakobsson

Förord

Jag vill tacka de som gjort denna uppsats möjligt att genomföra. Alla programstudenter på LTU som tagit sig tid att besvara enkäten, min handledare Mats Jakobsson som har guidat mig genom den kvantitativa "djungeln". Maria Kero, chef för studenthälsan, för din hjälpsamhet till information om pågående arbete samt e-post till alla studenter. Jag vill även tacka kårerna på LTU som har varit intresserade till att ta del av denna undersökning. Sist men inte minst vill jag tacka min familj och min kära sambo som stått ut med mig under denna period.

Piteå, juni 2014

Nina Jansson

Sammanfattning

Detta är en undersökning med kvantitativ metodstrategi för att visa en bild hur droganvändningen och attityderna till droger ser ut bland programstudenterna inom Luleå Tekniska Universitet. Ämnet var intressant att studera eftersom någon liknande undersökning inte genomförts inom universitet. Vidare fanns ett intresse av att få en bättre bild av droganvändningen bland studenter som sedan kan utgöra en utgångspunkt för förebyggande arbete.

Syftet var att beskriva och belysa universitetsstudenters användning av och, preferenser gentemot droger och droganvändning. För att besvara syftet formulerades fyra frågeställningar; I vilken utsträckning har studenter på LTU blivit erbjudna droger inom universitetet? I vilken utsträckning har studenter på LTU prövat eller använder sig av droger? Vilka värderingar, preferenser och perspektiv på droger har studenterna inom LTU? Finns tendenser till en normalisering av droger (cannabis) bland studenter på LTU? Datensamling genomfördes via e-postenkäter till alla programstudenter vid LTU.

Svarsfrekvensen var 31,5 procent vilket motsvarade 2251 programstudenter.

Undersökningen visade att vanligaste förekommande drogen bland studenterna var cannabis. Studenter har blivit erbjudna drogar av andra studenter inom universitetet, det vanligaste droger som erbjudits var cannabis. Majoriteten av studenterna visade på ett restriktivt förhållningssätt till droger. Kunskaper kring cannabis är i vissa avseenden begränsade. En normalisering av cannabis har inte skett vid LTU. Dock kunde tendenser till normalisering av cannabis ses bland programstudenterna vid LTU.

Nyckelord: Droganvändning, studenter, normalisering, Sverige, LTU, Attityder

Abstract

This is a study with quantitative method approach to investigate drug use and attitudes towards drugs among students at the Luleå Technical University.

The aim was to describe and illustrate university students' use of and preferences towards drugs and drug use. To answer the aim of the study four questions were formulated; To what extent are students at LTU been offered drugs within the university? To what extent are students at LTU tried or uses drugs? What values, preferences and perspectives on drugs have students within LTU? Is there a tendency to normalization of drugs (cannabis) among students at LTU?

Survey data collection was done by e- mail questionnaires to all program students at the university. The response rate was 31, 5 percent, in total 2251 students.

The survey showed that the most common drug among students was cannabis. Students have been offered drugs by other students within the University. The most common drug offered was cannabis. The majority of the students showed a restrictive approach to drugs. Cannabis has not been normalized among the university students. However, a tendency toward normalization of cannabis was seen among program students at the university.

Key words: Drug use, students, normalization, Sweden, University, Attitudes

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Problemformulering	2
Syfte och frågeställningar.....	3
Avgränsning	3
Tidigare forskning om universitetsstudenter och användning av droger.....	3
Droganvändning bland ungavuxna.....	4
Droganvändningen bland universitetsstudenter	4
Effekter av cannabisanvändning.....	6
Normalisering och neutraliseringstekniker.....	7
Normalisering av droganvändning	8
Kriterier för normalisering	9
Neutraliseringstekniker	11
Ungdomars positioner i droglandskapet.....	15
Metod	16
Val av metod	16
Urvalet.....	16
Tillvägagångssättet.....	17
Enkätens och informationsbrevets utformning.....	17
Webbenkät – för och nackdelar.....	18
Etiska överväganden.....	19
Svarsfrekvens och bortfall.....	20
Analysmetod.....	20
Reliabilitet och validitet	20
Resultat.....	21
Bakgrundsresultat– respondenterna.....	21
Cannabis	21
Attityder och kunskaper om cannabis.	22
Cannabisanvändning bland programstudenter på LTU.	26
Användningen av annan narkotika och nätdroger	27
Total andel studenter som prövat droger	28
Kompisnätverk och droger bland studenter vid LTU	29
Betydelsen av att vänner använder droger.....	30
Studenters positioner i droglandskapet.....	31
Syftet med användningen av droger	32
Analys.....	33

Resultat genom tidigare forskning om narkotika bland unga vuxna och studenter.....	33
Normalisering.....	34
Neutraliseringstekniker	37
Studenters positioner i droglandskapet.....	40
Diskussion	42
Slutdiskussion och vidare forskning.....	44
Referenser.....	46
Bilagor.....	48
Bilaga 1. Brevet.....	48
Bilaga 2. Enkäten	49

Inledning

I dagens Sverige, men också i andra delar av världen, pågår en debatt kring droger och i synnerhet om cannabis. Utanför Sveriges gränser har lagstiftningen mjukats upp kring drogen. I vissa länder, som Holland och USA, är det tillåtet att inneha en liten mängd cannabis för eget bruk. I USA är användning av cannabis i medicinskt syfte legalt i 20 delstater medan två delstater har tagit det steget längre. I Colorado och Washington har legalisering av cannabis för fritidsanvändning blivit tillåtet från och med 2012. Första januari i år (2014) öppnades den första butiken där cannabis kan köpas av de som är 21 år och äldre (usatoday.com).

I slutet av 1970-talet kom regeringen och riksdagspartierna överens om målet att Sverige skulle bli ett narkotikafritt samhälle (FHI, 2008). Fortfarande är partierna i Sverige överens om en restriktiv syn och politik gentemot droger och det finns inga planer på att mjuka upp lagstiftningen med avseende på cannabis. I Sverige är alltså cannabis och andra narkotikaklassade droger olagliga. Enligt Narkotikastrafflagen (1968:64) är det olagligt att överlåta, framställa, erbjuda, förmedla kontakter, hantera eller att använda droger osv. Straffen är allt från böter till fängelse. När det gäller antalet domar och strafförelägganden för drogen cannabis har de ökat från 3200 mellan 1983-1996 till 10 500 år 2009 (CAN, 2012).

När det gäller kartläggning av drogutvecklingen i Sverige har CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysningen) sedan 1970-talet rapporterat den mest heltäckande bilden av drogutvecklingen i Sverige. En rapport från CAN som publicerades 2012 där drogutvecklingen fram till 2011 har sammanställts, visar att tillgången på narkotika (trots ökad beslagtagning) är relativt omfattande samt att priserna på droger idag är förhållandvis låga. Tillgängligheten av droger har blivit större, trots ökad beslagtagning. Dock har priserna stigit de senaste åren på hasch, amfetamin och kokain (CAN, 2012).

Av de som prövat narkotika i Sverige är cannabis den vanligaste drogen. Erfarenhet av droger är vanligast bland män jämfört med kvinnor och detta märks tydligast när användningen av cannabis studerades bland 20-25 åringar. När det gäller det ”tyngre missbruket” av narkotika har antalet personer kartlagts mellan 1967- 1998. Antalet personer har ökat från ett estimerat antal av 6000 till 26000. Jämförelsevis med andra EU-länder och USA är andelen ungdomar som prövat droger relativt låg i Sverige (CAN, 2012).

För att bedriva ett effektivt preventionsarbete i Sverige skapades 2008 en särskild samordningsfunktion i Regeringskansliet, det så kallade ANDT- sekretariatet. Syftet var att få till stånd en bättre samordning kring alkohol-, narkotika-, dopnings-, och tobakspolitiken. I Sverige har Folkhälsomyndigheten (FHM, tidigare Folkhälsoinstitutet, FHI) i uppdrag att ge stöd till länsstyrelsens samordning kring ANDT- frågor (Alkohol, narkotika, dopning och tobaksfrågor). Denna samordning mellan FHM och länsstyrelsen syftar till att olika aktörer, t.ex. socialtjänst, polis, skola och landsting skall samverka över sektorgränserna och involvera så många aktörer som möjligt. Detta arbete syftar till att verka förbyggande och målsättningen med samordningen är att kunna arbeta alkohol- och drogförebyggande på ett strukturerat sätt.

ANDT-sekretariatet hade under åren 2008 till 2010 som delprojekt ett uppdrag att stödja det förbyggande arbetet på universitet och högskolor. Målet med detta uppdrag var att alla högskolor och universitet ska utveckla ett långsiktigt och strukturerat arbete för att minska riskbruk av alkohol, narkotika, dopningspreparat och tobak (Folkhälsomyndigheten, 2014).

Att droger och droganvändning normaliseras betyder inte att det är helt accepterat och normalt. Normalisering innebär att normer, attityder och värderingar bland individer och kulturer börjar ha ett allt mer tillåtande förhållningssätt till droger. Howard Parker och hans kollegor vid universitetet i Manchester har utvecklat normaliseringsteorin. Parker m.fl. (2002) menar att deras perspektiv på normaliserings-begreppet är en barometer av förändring i sociala beteenden och kulturella perspektiv när det gäller droger. De studerade normaliseringen av droger med avseende på tillgänglighet, preferenser, kultur, omfattning av droganvändande och testande samt i vilket/vilka sammanhang som droger används.

En svensk studie som gjorts av Sharon Sznitman från 2008 som heter "*Drug normalization and the case of Sweden*" visar, baserat på Parkers normaliseringsteori, att droger och droganvändning inte håller på att normaliseras i Sverige. Detta med avseende på den restriktiva narkotikapolitiken, den låga prevalensen och de offentliga attityderna mot illegala droger (Sznitman, 2008).

Problemformulering

Vid LTU har Studenthälsan ett pågående arbete som fokuserar på prevention av riskbruk av alkohol och missbruk av droger. Studenthälsan hade önskemål om att göra en undersökning om droganvändning för att dels få en uppfattning om hur vanligt

förekommande det är med droger bland studenter och dels vilka drogpreferenser studenterna har för att kunna arbeta effektivare med förebyggande metoder.

Även Studentkårerna vid LTU var intresserade av en sådan undersökning eftersom de har märkt en ökad förekomst av droger och en förändrad attityd till droger bland studenter, i synnerhet cannabis. Kårerna har även märkt att andra droger förekommer om än i en liten omfattning. En av studentkårerna har gjort enkäter efter nollningsperioder som visar på att nya studenter blivit erbjudna droger under nollningsperioder, men inte vilken drog som erbjudits. Sammanfattningsvis så fanns ett intresse av att få en bättre bild av droganvändningen bland studenter som sedan kan utgöra en utgångspunkt för förebyggande arbete.

Syfte och frågeställningar

Denna studie syftar till att beskriva och belysa universitetsstudenters användning av och preferenser gentemot droger och droganvändning.

Följande *frågeställningar* kommer att behandlas:

- I vilken utsträckning har studenter på LTU blivit erbjudna droger inom universitetet?
- I vilken utsträckning har studenter på LTU prövat eller använder sig av droger?
- Vilka värderingar, preferenser och perspektiv på droger har studenterna inom LTU?
- Finns tendenser till en normalisering av droger (cannabis) bland studenter på LTU?

Avgränsning

De avgränsningar som gjorts är att endast ta med de programstudenter som studerar vid Luleå Tekniska Universitet (LTU). Totalt finns det 19 000 studenter vid Luleå tekniska universitet. Av dessa är 7135 programstudenter under vårterminen 2014 (LTU.se).

Tidigare forskning om universitetsstudenter och användning av droger

I följande avsnitt redovisas resultat från olika undersökningar gjorda med unga vuxna eller studenter. Avsikten är att ge en bild av droganvändningen bland studenter i Sverige, som sedan resultaten i föreliggande studie kan relateras till.

Droganvändning bland ungavuxna

När det gäller ungavuxnas användande av illegala droger har Folkhälsomyndigheten gett ut en rapport år 2013 vars data omfattade hela riket. Den visade att bland heltidsstuderade studenter i åldrarna mellan 18-34 år hade 35 procent av männen och 33 procent av kvinnorna prövat en illegal drog någon gång under deras livstid. 1,5 procent av studenterna i den studien angav att de använde droger regelbundet (Folkhälsomyndigheten, 2013).

De årliga undersökningarna från CAN (centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysningen) är framförallt inriktade på ungdomar och elever i grundskolan och gymnasiet. Det finns emellertid en CAN-rapport som visade drogutvecklingen i åldersintervallet 16- 29 år. Studien visade att cirka 20 procent i det nämnda åldersintervallet har prövat cannabis. Den visade även att narkotikaerfarenheten bland de som var 21 år eller äldre var högre bland de som var studenter och arbetslösa jämfört med de som arbetade. Vidare återfanns regionala skillnader, att ungdomar mellan 16-24 år som har cannabiserfarenhet är vanligare i storstadsområden (CAN, 2012).

Droganvändningen bland universitetsstudenter

Statens Folkhälsoinstitut (numera Folkhälsomyndigheten) publicerade en rapport om narkotikabruket i Sverige (2010). En grupp som studerades var universitetsstudenter. Syftet var att kartlägga narkotikabruket bland heltidsstuderande studenter på högskola eller universitet. Datainsamlingen skedde under 2008 med hjälp av enkäter och svarsfrekvensen av 4000 enkäter var 54,8 procent. Åldrarna på studenterna var mellan 18 och 34 år och urvalet var stratifierat slumpmässigt. Resultaten från undersökningen visade att 35 procent av männen och 33 procent av kvinnorna någon gång under sitt liv prövat narkotikaklassade preparat. Vidare hade 5,5 procent av männen och 1,2 procent av kvinnorna tagit någon typ av narkotika den senaste månaden. Den vanligaste typen av drog som använts var cannabis. Droger var vanligare bland studenter som läste fristående kurser än studenter som läste ett program (Statens folkhälsoinstitut, 2010).

Droganvändningskartläggningen inom universiteten i Sverige är ett relativt outforskat område. De studier som gjorts är vanligtvis examensarbeten. Den första större undersökningen som genomförts bland Svenska studenter är Sandra Bullocks (2004) forskningsrapport ”*Alcohol, Drugs and Student Lifestyle – A study of the attitudes, Beliefs and Use of Alcohol and Drugs among Swedish University Students*”. Undersökningen utfördes under hösten 2003 där droganvändningen inom fyra olika universitet studerades. Enkäter skickades ut till ett slumpmässigt urval av studenter från universitetsregistreringsdatabaserna

från fyra universitet, Kalmar, Lund, Umeå och Växjö. Sammanlagt var det 4575 studenter som besvarade enkäten vilket gav en svarsfrekvens på 70 procent. Studien visade att 27,1 procent av studenterna hade prövat någon form av illegal drog under deras livstid och 9,8 procent hade använt droger inom de senaste 12 månaderna. Cannabis var den vanligaste drogen och 25,3 procent hade prövat den någon gång under sin livstid och 8,9 procent hade någon gång använt under de senaste 12 månaderna. Näst vanligaste drogen var amfetamin där 4,1 procent hade tagit drogen. Resultatet visade att det var relativt få studenter som regelbundet använder sig av droger och majoriteten hade endast tagit droger för att experimentera. Män mellan 20-24 år var den grupp som uppgav högst andelar när det gäller bruk av droger, speciellt cannabis. Bland männen så hade 13,4 procent tagit droger de senaste 12 månaderna och 7,6 procent bland kvinnorna. När det gäller attityderna till droger visade resultatet att 7 procent ansåg att det var en normal upplevelse att pröva droger när man är student på ett universitet. Det var dock vanligare vid Lunds universitet, där 10,4 procent ansåg det var en normal upplevelse. Vidare trodde 70 procent av studenterna att en legalisering av droger skulle innebära att användningen ökade. Resultatet visade att studenterna ansåg att alkohol är det största problemet på universitetsområdet. 66 procent av studenterna ansåg att alkohol var ett större samhällsproblem än narkotikan i Sverige (Bullock, 2004)

En betydligt färskare studie gjordes av Camilla Meijer under höstterminen 2013. Den hette ”*Användning av och attityd till cannabis bland studenter vid Linköpings Universitet*”. Syftet var att undersöka hur utbredd cannabisanvändningen var bland studenterna vid universitetet samt studenternas attityd till cannabis. Metoden till studien var en webbaserad enkät som skickades till alla programstudenter på termin fem. Svarsfrekvensen var 34 procent, vilket motsvarade cirka 1000 studenter. Studien visade att 37 procent av respondenterna någon gång använt sig av cannabis och av dessa hade 19 procent tagit drogen under de senaste 12 månaderna. Cannabisanvändning var betydligt vanligare bland männen i studien än kvinnorna. Studien visade att en av fem studenter har använt cannabis under det senaste året. Den visade också att män använder droger i betydligt större utsträckning än kvinnor. Bortsett från cannabis hade 13 procent använt sig av andra droger. 24 procent i studien menade att de kunde tänka sig testa cannabis. När det kom till attityder var männen mer accepterade mot cannabis i jämförelse med kvinnorna (Meijer, C. 2013).

Effekter av cannabisanvändning

Cannabis har under de senaste åren blivit en allt mer potent drog. THC (delta-9-tetrahydrocannabinol) är ett av de 400 ämnena i cannabis som är mest psyko-aktivt och som har mest betydelse för både de euforiska och de negativa ruseffekterna. Forskning tyder på att koncentrationen av THC har ökat i marijuana och hasch under de senaste 20 åren. För 20 år sedan hade marijuanacigaretter mellan 0,1-4 procent THC-halt medan hasch hade koncentrationen mellan 3-8 procent. Till år 2000 hade koncentrationen av THC i marijuanacigaretter ökat till 8-20 procent och koncentrationen i haschkakor till 12-20 procent. Det betyder att det idag inte är någon skillnad i THC-koncentration mellan marijuana och hasch. Halten THC man får i sig vid användning av drogen hänger inte bara ihop med hur hög koncentration preparatet har. En stor betydelse är röktekniken och ålder på förstagångsanvändare (Forkby, Olausson & Turner, 2013:38).

Hjärnan utvecklas mycket under tonåren och är mer sårbar under denna period. Tonåren är dock den period som flest introduceras och exponeras för cannabis. Debutåldern för cannabis har sjunkit under de senaste 40 åren vilket ger en ökning av en rad risker som beroende samt psykiatriska och psykosociala bieffekter. Missbruk av cannabis anses störa mognadsprocessen som tillhör tonåren. THC tycks störa mognadsprocess i hjärnan som inte är färdigutvecklad hos människan före 20 års ålder (Forkby, Olausson & Turner, 2013:43–44).

En studie där över tusen personer följts under nästan 40 år visade att regelbunden användning av cannabis försämrar flera funktioner i hjärnan och minskar en persons intelligens. Detta har även ett samband till hur tidig debutålder individen har när det gäller cannabis. Som tidigare nämnts är den period i ungdomen då hjärnan utvecklas en extra känslig tid och cannabis stör kritiska moment i hjärnans utvecklingsprocess. Studien visade att de som testat cannabis innan de fyllt 18 år och hade ett dokumenterat missbruk vid 38 års ålder förlorat ca 8 IQ-poäng (Forkby, Olausson & Turner, 2013:14).

När det gäller påverkan på kognitiva funktioner hos de som regelbundet använder sig av cannabis, bortsett från de konsekvenser som själva ruset ger, har forskare hittat en rad olika skadeeffekter. Forkby mfl (2013:41) menar att Ramström (2009) hänvisar till tre olika områden när det gäller kognitiva skadeeffekter av droganvändning. Den första är *bestående hjärnskador* som är en minskning av volymen i hjärnans amygdala- och hippocampuskomplex hos de personer som missbrukat cannabis mer än 10 år. Den andra och

tredje är skador av kognitiva funktioner vid kronisk påverkan och påverkan på komplexa mentala funktioner som omvärldsförståelse och förmåga att bearbeta nya intryck och minnen.

Dessa skadeeffekter av långtidsanvändning och missbruk av cannabis ger en minskad förmåga att bearbeta information, utföra mer komplexa tankeoperationer och utestänga distraherande uttryck. Det medför också svårigheter att genomföra uppgifter som fodrar tankemässig flexibilitet, strategisk planering samt att kunna lära sig från erfarenheter. Funktionssänkningen kan kvarstå upp till sex veckor efter avslutat missbruk medan minnes- och uppmärksamhetsstörningen kan kvarstå längre tid (Forkby, Olausson & Turner, 2013:41-42).

Forkby m.fl. (2013) menade att Thomas Lundqvist (1995) funnit en typisk personlighetsprofil genom att ha bedömt 400 personer med cannabissmissbruk. Några av dessa drag var bland annat att man har svårt att finna ord för att uttrycka vad man egentligen menar, har känslor av tristess och tomhet i det dagliga livet, liksom känslor av ensamhet och av att inte bli förstådd. Man externaliserar problem och tål inte kritik och är övertygad om att man fungerar adekvat. Det återfanns även drag av att man är oförmögen att se självkritiskt på sitt eget beteende, har svårt med koncentration och uppmärksamhet samt är oförmögen att föra en dialog. Det var också vanligt att man hade dogmatiska åsikter och svar på frågor samt en tendens att inte planera sin dag (Forkby, Olausson & Turner, 2013:42).

Sammanfattningsvis har en ökning av det psykoaktiva ämnet THC ökat och därför har skillnaden i koncentration försvunnit mellan marijuana och hasch. Debutåldern för cannabis är störst i ungdomen och det är just under denna period som hjärnans utveckling är extra känslig. Studier som gjorts visar på kognitiva skadeeffekter speciellt hos unga personer som använder cannabis. Hos de som utvecklat ett missbruk från 18 års ålder till 38 år hade en IQ minskning skett. Cannabissmissbrukets påverkan på personlighetsdrag kan sammanfattas med rigiditet, inflexibilitet, svårigheter att minnas och hantera förändringar i omgivningen.

Normalisering och neutraliseringstekniker

Den teori som kommer att förklara problematiken kring droganvändningen bland studenter inom Luleå tekniska universitet är begreppet "normalisering" och de drag som kännetecknar normalisering av droger. Vidare kommer teorier kring tekniker för att neutralisera droger och droganvändning, samt vilken grupp man kan tillhöra när det gäller attityder till droger och droganvändning kommer att beskrivas i detta avsnitt.

Normalisering av droganvändning

Att någonting har en tendens att börja normaliseras betyder inte att det är normalt, något som majoriteten gör, använder eller tycker. Det är en förskjutning av preferenser och beteenden som börjar synas när gränser flyttas utan att människor tycker att de överskrids. Järvinen definierar normaliseringen enligt följande *“not normal in the sense that everybody uses it but normal in the sense that cannabis use is seen as legitimate by both users and non-users”* (Järvinen, 2011).

Howard Parker, Lisa Williams och Judith Aldridge skrev artikeln *“Normalization of ‘sensible’ recreational drug use: further evidence from the north west england longitudinal study”* (2002). Det är en av en rad artiklar som Howard Parker och hans kollegor har skrivit utifrån en studie baserad på kvantitativ och kvalitativ data från 800 ungdomar med fokus på normalisering av droger bland ungdomar. I inledningen till denna artikel diskuteras och definieras begreppet normalisering. Parker (2002) refererar till Nirje (1980) som säger att från början så handlade normalisering om stigmatiserade eller avvikande individer eller grupper som blir mer inkluderade till det som anses vara ett ”normalt” liv. Parker (2002) menar att han tillsammans med Measham (et al., 1994) försökt att utveckla begreppet normalisering för att förbättra dess användbarhet till att kunna förklara ökningen av droger och droganvändning. Parker (2002) menar att deras perspektiv på normaliserings-begreppet är en barometer som känner av förändring i sociala beteenden och kulturella perspektiv när det gäller droger. De tar exemplet på normaliseringen av rökning som skett under det senaste århundradet. Trots att det var långt ifrån alla som rökte var rökning accepterat av icke-rökare. Rökning förekom i alla socioekonomiska sektorer samt bland både män och kvinnor. Dock menar Parker (2002) att det har nu skett en förändring där man har sett att rökare inte tolereras i lika hög grad. Rökningen begränsas när det gäller var och när man får röka och rökare ifrågasätts allt mer för deras ”dåliga vana”, rökning har då blivit stigmatiserat.

Sharon R. Sznitman (2008) har skrivit en artikel som heter *“Drug Normalisation and the Case of Sweden”* som syftar till att studera normaliseringen av drogen cannabis i Sverige. Sznitman (2008) menar att normalisering kan definieras som en process där någonting som ansetts som ett ovanligt och extraordinärt fenomen förlorar dess status och blir en del av en vardag i både uppfattning och handling (Rosenbrock, Dubois-Arber, Moers, Pinell, Scheaffer, & Setbon, 2000 från Sznitman, 2008). Sznitman (2008) menar att Parkers idéer om normalisering av droger går bortom den smala förståelsen av droganvändning som avvikande beteende, genom att visa att droganvändning har blivit en del av den vanliga normaliserade

ungdomskulturen. Med andra ord har betydelsen av cannabisanvändningen förändrats från att vara associerat till stigma till att vara associerat med normalitet.

Kriterier för normalisering

Parker mfl (2002) menar att man måste studera ett antal faktorer för att mäta omfattningen och gränsförskjutningen av normalisering. Enligt Parker (2002) måste man studera *tillgängligheten* till droger, *omfattningen* av droganvändningen, graden av *testande av droger*, *attityder* till ”förnuftig” droganvändning bland ungdomar och unga vuxna (särskilt för icke droganvändare) och graden av *kulturell anpassning* av illegala droger i samhället.

Utan *tillgänglighet* till illegala droger kan inte en normalisering uppstå. Corkery (2000) från Parker mfl (2002) menar att tillgängligheten ökar då priserna av droger är stabila eller fallande och renheten av drogerna är densamma. Granskningen från myndigheter i England har visat att om dessa förutsättningar finns sker en snabb ökning av tillgången på droger och användningen av droger blir etablerad och stabil.

Tillgängligheten till droger ökar också genom att det finns unga som själva säljer droger i sina sociala kretsar (Meashman et al., 2000 från Parker mfl, 2002). Detta är en viktig del till normaliseringen av droganvändning. När ungdomar säljer droger till varandra i sina sociala nätverk undviker de att möta ”skumma” och okända säljare som kan ge upphov till problem och oro för ungdomarna som vill köpa droger. De som säljer droger inom en krets är vanligtvis laglydiga men denna handling, som ändå bryter mot lagen för att använda droger i fritidssyfte, indikerar en normalisering (Parker mfl., 2002). Duff (2003) har samma uppfattning som Parker (2002) att *tillgången* till droger är en nyckel till normaliseringen av droganvändning bland unga. Detta när en stor andel av ungdomar erbjuds droger och att droger används öppet i ungdomars sociala kretsar. Duff (2003) menar att man sett en ökad vilja hos ungdomarna att testa och experimentera med droger och detta har lett till en grundläggande förändring i ungdomars attityder till droger och droganvändning.

Antalet ungdomar och unga vuxna som *prövar droger* pekar också på en normalisering. Duff (2003) menar att det mest slående om Parkers förståelse av normaliseringen är droganvändningen bland unga har blivit en mer ”normal” typ av fritid. På samma sätt som att vuxna tar ett glas vin för avkoppling efter en lång dag, kan ungdomar ta droger för att ”självmedicinera” i syfte att klara av samhällets och omgivningens prestationskrav. Universitetsstudier i England visar att majoriteten (60 procent) av studenter har någon sorts drogerfarenhet och det är en siffra som har dubblerats sedan 90-talet.

Cannabis visades vara den vanligaste drogen och Makhoul (et al., 1998 från Parker mfl., 2002) menar att droganvändande studenters syn på hälsa och uppfattningar om drogmissbruk skiljer sig avsevärt från övriga studenters syn (Parker mfl., 2002).

Parker (2002) refererar till en studie av Shiner och Newburn (1997) där de kritiskt granskar normaliseringsteorins aspekter. Shiner och Newburn (1997) menar att unga droganvändare kan känna skuld för sitt narkotikamissbruk. De som inte använder narkotika och som då kallas nykterister behöver inte stödja sådant beteende. Studien visade att de som använt narkotika uttryckte samma attityder som de som inte använt. Parker (2002) menar att ifall Shiner och Newborns (1997) resultat stämmer har normaliseringsperspektivet flera begränsningar. Detta eftersom resultatet visade att droger avfärdas starkt av icke-användare och de som använder droger känner sig obekväma och skyldiga med sitt drogmissbrukande. Dock har andra studier visat att icke narkotikamissbrukande ungdomar inte nödvändigtvis måste ha en negativ attityd till droganvändning. Andra undersökningar, bland annat en av Sharon R. Sznitman (2008), har visat att vissa icke-droganvändare respekterar rätten som de anser att andra har att ta droger och att många av dem har droganvändande vänner vilket tyder på en normalisering. Sznitman (2008) menar att Parkers teorier om normalisering säger att unga inte ser droger och droganvändning hos ungdomar som ett avvikande beteende, istället ses det som en del av vardagen och fritiden för ”normala” ungdomar.

När det gäller den *kulturella anpassningen* så menar Parker (2002) att det är mycket svårt att specificera omfattningen och dess karaktär. Dock så uttrycks en acceptans genom medier som tv och internet. När det gäller cannabis och kokain förmedlas ett intryck genom olika tv-serier att droger är ett sätt att slappna av eller för att festa. Vidare så menar Parker (2002) att droganvändning används i tv-serier men också i olika filmer, tidskrifter för unga och även av kända offentliga personer.

Med en ”*förnuftig droganvändning*” menas ungdomars kunskaper och attityder i relation till droger samt val av en ”säker” drog som kan användas. Det ”fönuftiga” är att man tror sig ha kontroll över användningen av drogen och att man gör strategiska val för att inte tappa kontrollen över droganvändningen (Järvinen, M. & Ravn, S., 2011). Parkers (2002) studie visade slutligen att ”fönuftig” användning av droger fortsätter att vara en del av brittiska ungdomars livsstilar. När det gäller England blir tillgången till narkotika större med tiden. Ett bra exempel på normaliseringens dimensioner är när vänner, vänners vänner osv. börjar sälja droger till varandra för att få ett symboliskt avstånd till de ”riktiga”

återförsäljarna (Parker m.fl., 2002). Att många laglydiga medborgare kollektivt börjar rekonstruera en olaglig handling genom att tillhandahålla narkotikaklassade droger är en indikation på normalisering (Parker m.fl., 2002). Detta gör att droger, i synnerhet cannabis, blir mer tillgänglig vilket också blir en indikation av normalisering av drogen. Vänner till de som använder tyngre droger än cannabis är inte bekväma eller accepterade till konsumtionen av dessa droger. Detta gör att normalisering till dessa droger inte sker i lika snabb takt eller i samma utsträckning i jämförelse med drogen cannabis. De normaliseringskriterier som cannabis har uppfyllt har ingen annan drog haft samma tendenser till att uppfylla. Dessa kriterier som är tillgänglighet, testande och användande av drogen, drogens kostnad och den kulturella inverkan som förklarats i detta avsnitt (Parker, mfl, 2002).

Neutraliseringstekniker

En rad olika studier har genomförts för att undersöka den normaliseringsprocess som tycks äga rum bland ungdomar och unga vuxna. Dessa visar för att en normalisering av en illegal drog ska kunna vara möjlig så krävs det att attityder och uppfattningar hos individer börjar göra det moraliskt rättfärdigt att använda sig av droger. Vissa tekniker för att neutralisera drogen som ofarlig relaterat till droganvändningen har framkommit i forskning där ungdomar och studenter har ingått. I detta avsnitt kommer resultat från olika studier att visa på de neutraliseringstekniker som ungdomar använder sig av för att motivera användandet av droger.

Skårner och Månsson (2008) har skrivit en artikel som heter: *Young people and drugs: on navigation in the drug landscape*. Artikeln syftar till att analysera hur unga människor navigerar mellan olika budskap i droglandskapet (drogrelaterade sociala och kulturella kontexter som unga individer befinner sin i), samt vilka kunskapsmässiga och praktiska strategier de använder och utvecklar i förhållande till droger och droganvändning. Skårner och Månsson (2008) menar att det finns ”krafter” för och mot droganvändning och att man inte vet så mycket om hur unga navigerar sig mellan dessa. Man vet inte heller så mycket om hur navigationen ser ut mellan de olika budskap som unga exponeras för. De menar att en persons beslut att ta droger sällan endast är på grund av influenser av andra som tar droger. Beslutet är i högre grad påverkat av kulturella- och subkulturella värderingar, regleringar och ideal angående droganvändning. I valet att ta droger finns också en påverkan från relationerna i vår omgivning. Vidare menar Skårner och Månsson (2008) att en konsekvens från de olika perspektiven som ges angående droger är att unga kan ifrågasätta äldres syn om droger som riskfyllda och farliga. Resultaten från studien visade at ungdomar hade utvecklat individuella

navigeringsstrategier för att orientera sig genom sin omgivning, erfarenheter och möten med andra människor i relation till droganvändning och droger. Dessa navigeringsstrategier är ”kunskap som kompass”, ”kraften från drogen – och individens kraft att motstå”, ”kraften och kontexten av relationer” samt ”rättsliga ramar och personlig moral”. Dessa begrepp diskuteras utförligare nedan.

Med *kunskap som kompass* menas en strategi för att positionera sig för eller emot det konkreta mötet med droger, men även det informationsflöde som finns för att utveckla sina kunskaper kring droger. Genom rationalitet och andra strategier försöker individer omvandla mångfacetterade och motsägelsefulla landskap av osäkerhet till en säkerhet (Skårner och Månsson, 2008). Skårner och Månsson (2008) menar att Parker (et al., 1998, 119) säger att man idag som ung måste vara ”drogsmart” eftersom de exponeras för droger i vårt samhälle. Kunskap samlas in från källor och vilken kunskap som anses vara trovärdig och riktig är ofta knutet till individens tidigare inställning till droger.

Skårner och Månsson (2008) framhåller att samhällets gemensamma uppfattning och budskap syftar till att få människor att inte använda illegala droger och betona dess negativa aspekter, vilket spelar en viktig roll. Detta budskap gör att en alternativ information om droger skapas. Motståndet till informationen från samhället, där droger anses vara negativt, är att vissa droger inte är negativa och inte medför dåliga konsekvenser. Ett vanligt tema i en sådan diskussion är ”cannabis jämfört med alkohol”. Den diskussionen inkluderar jämförelser mellan cannabis och alkohol i relation till skadeverkningarna (fysiska och psykiska), beroendeframkallningen av cannabis och alkohol samt påverkan på den sociala situationen. Det finns starka krafter mot illegala droger från samhället men också stark kritik mot den informationen.

Artikeln ”*The normalisation of cannabis use among young people: Symbolic boundary work in focus groups*” (2011) skriven av Margaretha Järvinen och Jacob Demant visade vid vilka åldrar cannabis börjar likställas med alkohol. Studien visade att en attitydförändring ägde rum då ungdomar var mellan 14-15 till 18-19 år. Under den åldersperioden gick cannabis från att vara en avvikande och riskfylld drog till att bli mer ”säker” och mer likställd med alkohol. Järvinens och Demants (2011) forskning visade på en ökad acceptans och tolerans av användningen av cannabis desto äldre ungdomarna blev. Detta betyder dock inte att det rör sig om ett ökat användande av cannabis, utan en förändrad inställning till droger.

När det gäller *kraften från drogen och individens kraft att motstå*, sker en beräkning hos individerna för och mot risken att använda en drog. Användningen av droger och risktagandet har en dubbel innebörd. Ena sidan är risktagandet en del av drogens syfte medan om användningen blir för farligt kan individer välja att sluta med den. Det finns en önskan att ta risker som inte anses som ”riktiga” risker. Riskerna kan vara av olika former, exempelvis hälsorelaterade som fysisk eller psykisk skada samt risken att hamna i ett missbruk. Andra exempel är risken att andra människor ska se ner på dem och att de kan komma i klammer med lagen. Dessa risker försöker man därför att kontrollera genom riskminskningsstrategier. Riskminskningsstrategierna går ut på att begränsa testandet av droger till sådana som anses mer säkra och att omge sig av människor som man anser vara i samma sinnesstämning samt har liknande attityder till drogen/droger (Skårner & Månsson, 2008).

I likhet med Skårner och Månsson (2008) menar Järvinen och Dermat (2011) utifrån deras undersökning att drogen cannabis omdefinieras till en del av det välkända och vardagliga och att cannabis blir en del av en ny form av samhörighet. Cannabis förvandlas från att vara riskfyllt och okänt till något kontrollerbart. Ungdomarna anser att cannabis inte är beroendeframkallande, såsom andra droger kan vara. Därmed klassificeras cannabis om i förhållande till tyngre droger och anses därmed säkrare och mindre riskfylld. Cannabis likställs istället med alkohol, vilket anses som en socialt accepterad drog. När ungdomar använder sig av dessa tekniker skapas det enligt Järvinen och Demant (2011) en neutralisering av cannabis.

När det gäller *kraften av kontexten och relationer* menar Skårner och Månsson (2008) att en tillåtande kontext är en förutsättning för att ta droger. Att situationen uppfattas av individer som tillåtande och är i linje med den självpresentation individer vill förmedla till andra och som kan försvaras. Dessa situationer är förknippade med festande och fritid där det finns en början och ett slut på användandet. Att använda droger betyder därmed inte att det är en dominant del av personens identitet och liv, vilket gör det lättare att avgränsa och neutralisera stigmat som finns kring användningen av illegala droger. Den tillåtande sociala kontexten är betydelsefull när det gäller ungdomars droganvändande.

I artikeln “*From recreational to regular drug use: qualitative interviews with young clubbers*” (2011) beskriver Margaretha Järvinen och Signe Ravn danska ungdomars väg från fritidsanvändning av droger till regelbundet drogmissbruk. Syftet med denna studie var att se förändringen av droganvändningen från sporadisk till regelbunden och problematisk droganvändning. Denna studie har inriktat sig på ungdomar som har gått över linjen från ett

”kontrollerat” droganvändande till ett beroende, men ungdomarna själva ansåg sig inte vara beroende. Fokus i studien låg på de ungdomar som hade börjat uppleva de negativa aspekterna och konsekvenserna av droganvändning.

Resultatet visade att ungdomarna började bli involverade i stängda nätverk och att droganvändningen inte bara varade en kväll utan drogandet kunde pågå hela helgen, från torsdag till söndag. Det gemensamma intresset för personerna i gruppen var drogen och syftet med sammankomsten var droganvändningen. Ytterligare ett sätt var att själv sälja droger så att tillgången till droger skulle bli gränslös. Ungdomarna hade även lärt sig att droger kunde användas på andra sätt, exempelvis kunde extacy användas hemma utan att gå ut på krogen. Ungdomarna hade upplevt att de förlorat kontrollen i vissa sammanhang relaterat till droganvändningen, men också svårigheter att klara av sitt vardagsliv (Järvinen & Ravn, 2011). På samma sätt som Järvinen och Ravns (2011) framhåller i sin artikel menar Skårner och Månsson (2008) att det också finns en annan viktig aspekt när det gäller relationer och droganvändning. Relationen i gruppen kan vara tillåtande och accepterande till droger i den sociala kontext som man befinner sig i, samtidigt som man kan vara inkluderad i gruppen kan andra vara utanför den. Strategierna utarbetas i relation till andra men det verkar också finnas utrymme för ett personligt val och ansvar. Att använda droger beskrivs som ett individuellt val, men hur den används är beroende av kulturell sam- och tillhörighet till andra (Skårner och Månsson, 2008).

I Camerons Duffs artikel från 2003 *“Drugs and youth cultures: is australia experiencing the ‘normalisation’ of adolescent drug use?”* undersöks uppfattningar och kulturella skillnader i droganvändning hos unga vuxna i Australien. Duff (2003) menar att Parkers normaliseringsteori inte bara fokuserar på frekvensen och förekomsten av droganvändning bland ungdomar men också den kultur och den plats som droger har i dessa kulturer. Duff (2003) menar att Parker intresserat sig hur ungdomar tänker kring sin och andras droganvändning, och förändringen eller överskridandet av droganvändning som en ”fritidsaktivitet” till ett skadligt beroende. Detta sker via tillgången till droger men också ungdomarnas sätt att hantera sin fritid och sina relationer till andra människor. Duff (2003) menar att Parker (1997) beskriver att ungdomar i England inte ser droganvändning som ett avvikande beteende eller del av en brottslighet utan som en del av ungdomen. Duff (2003) framhåller att Parkers studier visar en mer komplex droganvändning än andra studiers föreställningar om att droganvändning är ett brottsligt avvikande beteende. Duff (2003)

menar att Parker (2002) visat en annan typ av missbrukare. Där ansvariga, välanpassade och utåtriktade ungdomar använder droger på fritiden på ett medvetet och strategiskt sätt.

Rättsliga ramar och personlig moral är den sista neutraliseringsstrategin som unga använder sig av kopplat till rättfärdigande av droganvändning. Skårner och Månsson (2008) menar att ungdomar i Sverige är medvetna om att de begår ett brott om de använder droger och detta har en viss avskräckande effekt. Att bryta mot lagen och att bryta mot den personliga moralen är inte riktigt samma sak. Lagen uttrycker samhällets normer men omgivningens kulturella och sociala sammanhang ger indikationer på hur dessa ska uppfattas (Skårner & Månsson, 2008).

Ungdomars positioner i droglandskapet

Margaretha Järvinen och Jeanette Östergaard gjorde en studie år 2011. De studerade danska ungdomars attityder till droger och presenterade resultatet i artikeln "*Dangers and pleasures: Drug attitudes and experiences among young people*". Syftet med studien var att se om ungdomarna såg droganvändning som riskfylld eller njutbar. Utifrån resultatet kunde Järvinen och Östergaard identifiera fyra grupper (A-D) med olika attityder till droger hos ungdomarna. Den första *gruppen A* kallades "*anti-drug position*" där ungdomarna hade ett tydligt avståndstagande och en negativ attityd till alla droger. Grupp A utgjorde 15 procent av ungdomarna. Cannabis, amfetamin och kokain sågs som farliga droger som man som ungdom inte skulle testa eller experimentera med. Ungdomar som inkluderades i grupp A hade varken använt eller testat droger samt hade inga vänner som tog droger.

Grupp B som kallas "*ambivalent position*" och utgjorde 44 procent av ungdomarna, fanns det mindre restriktiva attityder mot cannabis och cannabis sågs som mindre farlig. Dock var attityden till de droger som uppfattades som tyngre (exempelvis amfetamin, kokain och extacy) fortfarande negativa men inte i samma omfattning som i grupp A. Ungdomar i grupp B är mindre restriktiva när det gäller alkohol och festande. I grupp B så var det ingen som själv använde droger men umgicks med vänner som använde droger.

I *grupp C* återfanns ungdomar som hade en "*transitional position*" där man definierar vissa droger som relativt säkra. Denna grupp utgjorde 26 procent av ungdomarna i studien. Grupp C består av två subgrupper där vissa ungdomar testat och experimenterat med cannabis och menar att de inte kommer att göra det igen, samt ungdomar som har experimenterat med cannabis och inte hade några planer på att sluta med det. Ungdomarna i grupp C hade själva testat och använde sig av cannabis men inte andra "tyngre" droger.

I den sista *gruppen D* omfattade 15 procent av ungdomarna återfanns de som har en "*pro-*

drug position". Dessa har en uppfattning om att vissa droger har låga eller inga risker och ger istället en hög grad av njutning. Attityderna i grupp D var att experimenterande med droger som kokain, amfetamin och cannabis inte innebär några risker.

Mönstret visade att de som festar och dricker mycket alkohol har de mest positiva attityderna till narkotika. Bland de fyra grupper (A-C) utgjorde den ambivalenta positionen (grupp B) den största andelen av ungdomarna med 44 procent. Det tyder på att majoriteten av ungdomarna i studien hade, mindre eller mindre, ett restriktivt förhållningssätt till cannabis.

Metod

Följande avsnitt kommer att behandla metoden för genomförandet av denna studie. Den innehåller för- och nackdelar med metoden och tillvägagångssättet samt hur urvalet och analysen av datamaterialet har genomförts.

Val av metod

Syftet med denna studie var att belysa vilka attityder som studenter vid LTU har gentemot droger och i vilken utsträckning man prövat eller använder droger. Av den anledningen valdes en kvantitativ metodstrategi där samtliga programstudenter gavs möjlighet att besvara en webbenkät. Att denna studie hade en kvantitativ metodstrategi betyder att statistiska och kvantifierbara resultat eftersöktes. Undersökningens metod och resultat baserade på likvärdiga och då jämförbara uppgifter med så pass många analysenheter (variabler) att dessa kan uttryckas och sedan analyseras med hjälp av siffror (Esaiasson et al. 2012:197).

Urvalet

Urvalet till denna studie var alla programstudenter vid LTU under vårterminen 2014. Eftersom det inte är alla studenter inkluderades i studien har ett visst urval gjorts till att fokusera på de som läser program via eller vid LTU. Det strategiska med att använda programstudenterna som urval var att dessa spenderar ofta mer tid på campus och bor oftast i närheten av universitetet. Programstudenter deltar oftare i studenttillställningar och är därmed de som bäst kan "vittna" om förekomsten av droger vid universitetet. De program som finns på LTU är av samhällsorienterade- och naturorienterade karaktär. Bland de samhällsorienterade finns bl.a. lärare-, hälso-, sociologi-, psykologi-, media-, musik-, teater-, och olika samhällsprogram. Bland de naturorienterade återfinns ingenjör-, data, IT och teknik-, natur, miljö och teknik-, rymd-, gruv- och metall-, samt andra tekniska program.

Tillvägagångssättet

Innan enkäten kunde skickas ut gjordes en pilotundersökning där fyra personer besvarade enkäten. Genom detta test kom feedback på frågorna samt utformningen av enkäten som justerades för att sedan färdigställa den slutgiltiga versionen av enkäten. Enkäten skickades till alla programstudenter som studerade vid LTU vårterminen 2014 vilket var 7135 studenter. Utskickningen av enkäten skedde den 11/4 och var öppen i två veckor. Två omgångar av påminnelser skickades ut till de studenter som inte svarat under de två veckorna datainsamlingen skedde. En viktig del för att uppnå högsta möjliga svarsfrekvens är att skicka ut påminnelser (Esaiasson et al. 2012:238). Efter sex dagar så skickades en påminnelse ut till dem som inte svarat på enkäten. Efter ytterligare sex dagar, 2 dagar innan undersökningen skulle stängas, skickades ytterligare en påminnelse ut.

Enkätens och informationsbrevets utformning

Enkäten inleddes med ett informationsbrev med en kort presentation av undersökningen samt vem som ansvarar för genomförandet av undersökningen och vem/vilka undersökningen skickats till (Brevet bilaga 1). Studenterna informerades också om att deras deltagande var frivilligt och att de garanterades anonymitet samt att resultaten inte kommer att visas på ett sådant sätt att man kan se vad någon enskild student har svarat. Sedan innehöll brevet också två kontaktpersoner om de hade några frågor eller funderingar. Dessa olika delar är viktiga att ha med i ett informationsbrev (Esaiasson et al. 2012:238).

Ett underlag av en redan genomförd enkät vid en undersökning av gymnasieungdomars användning, attityder och kunskaper till droger och droganvändning användes som grund för att utforma enkäten till denna undersökning. Frågor som inte ansågs relevanta till undersökningen plockades bort och vissa frågor behölls omformulerades till universitetsnivå och inkluderades i enkäten. I enkätformuläret eftersträvades att frågorna skulle komma i en logisk följd, ha klara instruktioner till frågor och tydlig skillnad mellan frågor och svarsalternativ (Esaiasson et al. 2012:240). Frågorna delades upp i "block" eller ämneskategorier, där frågor ställdes i en logiskt ordningsföljd där frågorna kunde anknytas till varandra (Esaiasson et al. 2012:241). Alla frågor i enkäten var möjliga att hoppa över om man inte kunde besvara dessa. Att "låsa" frågor (att man inte kunde hoppa över frågan) kunde göra att svarsfrekvensen blev sämre och därför uteslöts låsningen av frågor.

När en fråga erbjuder ”vet ej/ingen uppfattning” som svarsalternativ kan det finnas en tendens till att välja det svarsalternativet för att slippa besvara frågan. Samtidigt kan respondenter ge ett ogrundat substantiellt svar om ”vet ej/ingen uppfattning” alternativet inte finns (Esaiasson et al. 2012:247). Beslutet togs att ta med vet ej/ingen uppfattning-alternativet när det gäller attityder och kunskaper till cannabis eftersom detta kan ha betydelse för själva undersökningsresultatet.

Respondenters tålmod till att besvara en webbenkät tycks vara mindre i jämförelse med att fylla i en postenkät. Rekommendationer finns att webbenkäter max får ta 10 minuter att fylla i och besvara (Esaiasson et al. 2012:241). Ambitionen med enkäten i denna studie var att hålla den så kort som möjligt och endast inkludera de frågor som var absolut relevanta för att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar, för att respondenterna skulle orka besvara enkäten (enkäten bilaga 2).

Webbenkät – för och nackdelar

En undersökning i denna omfattning skulle inte vara möjlig om inte den hade skett via e-post. Detta eftersom det hade varit för tidskrävande och för mycket datamaterial att samla in via pappersenkäter. Det skulle också varit ett geografiskt problem eftersom programstudenter kan välja att läsa på distans samt att LTU finns på olika orter och inte endast i Luleå. Den ekonomiska aspekten är också värd att tas upp. E-postenkäten kostade ingenting att göra och ingenting att skicka ut. Dock hade det behövts ekonomiskt stöd för att kunna skicka ut en pappersenkät vars data skulle tagit lång tid att mata in för analys. Ytterligare fördelar med denna e-postenkät var att den kunde besvaras i ensamhet via mobilen, datorn eller läsplattan. Detta gjorde att respondenterna kunde besvara enkäten utan risken att någon annan sett vad de svarade. Eftersom undersökningens syfte och ämne kunde vara känsligt för vissa personer sågs detta som en fördel.

En av nackdelarna kunde vara att många studenter tröttnat på att få enkäter via sin mail och inte ville ta sig tid att besvara ett opersonligt enkätformulär. Studenter kan ha glömt bort att besvara enkäten när den skickats till deras student-e-post.

Vidare kan enkätens längd göra att många studenter inte orkade besvara den. I takt med ökat antal frågor ökar även risken att respondenter inte besvarar den utskickade enkäten (Esaiasson et al. 2012:234).

För att ha kontroll över vem som kunde besvara enkäten skickades den ut till studenternas e-poster där endast de som visste lösenordet till deras e-mail kunde öppna länken till enkäten. Länken till enkäten kunde endast besvaras en gång och efter det var

länken till enkäten förbrukad. Att någon som inte är programstudent vid LTU besvarat enkäten är ganska osannolik. Visst kan personer som inte är studenter på LTU besvarat enkäten men då måste studenten gett personen lösenordet till sin student-e-posten.

Esaiasson (2003:235) menar att forskaren inte har ha stor kontroll över svarssituationen när det kommer till webbenkäter jämfört med personliga intervjuer, men det brukar inte bedömas som ett allvarligt problem.

När det kommer till intervjuareffekten, den effekt som intervjuaren har på respondenten under insamlingen av datamaterial, är den obefintlig när det gäller utskickning av e-postenkäter. Vid intervjuer kan informanter anpassa sig och svara som de tror förväntas av dem i intervjun. Via en webbenkät kan det vara lättare att på ett ärligt sätt svara på frågor kring ett ämne som kan vara känsligt för respondenterna när de får besvara enkäten i ensamhet (Esaiasson et al. 2012:235).

För att kunna besvara eventuella funderingar om frågor och svarsalternativ finns inte direkta möjligheter att svara för att undvika missförstånd. För att kunna mildra eventuella missförstånd eller stora fel i enkäten bifogades kontaktuppgifter till författaren så att respondenterna kunde maila frågor om funderingar kring enkäten (Esaiasson et al. 2012:235).

Etiska överväganden

Ämnet för enkäten kan upplevas som känsligt och frågorna kan ses som personliga. Oro kan skapas då man är rädd för att svaren kan behandlas eller utnyttjas på ett olämpligt sätt. För att skapa en trygghet till de medverkande gavs information i följebrevet till enkäten. Att det är frivilligt att delta i undersökningen samt att respondenten var garanterad anonymitet vid analys och presentation av data. Vid frågor om enkäten fanns även kontaktuppgifter till både handledare och den undersökningsansvarige (se bilaga 1). De etiska överväganden som gjorts i denna studie är i linje med vetenskapsrådet rekommendationer om etik. Vetenskapsrådet har gett ut en rapport 2011 som heter ”*God forskningssed*” där grundläggande etiska frågor uppmärksammas. I denna studie kommer därför inga angivna uppgifter redovisas enskilt, detta då uppgifterna räknas som sekretessbelagda. Den tystnadsplikt som råder är för de uppgifter som lämnats som är sekretessbelagda. Speciellt gäller tystnadsplikten i denna studie för de studenter som mailat om frågor och funderingar kring studien och enkäten. Enligt vetenskapsrådet är det viktigt med anonymisering av uppgifter, att resultaten från studien inte kommer att visa vad någon enskild individ svarat (Vetenskapsrådet, 2011).

Svarsfrekvens och bortfall

Svarsfrekvensen för denna undersökning var 31,5 procent vilket ger ett bortfall på 68,5 procent. Bortfallet kan tyckas vara stort men om man betraktar de studenter som besvarat enkäten som ett urval representerande alla programstudenter, är 31,5% (2251 studenter) en stor urvalsfraktion (väljarbarometrar som är representativa för en valmanskår på ca 8 miljoner individer har oftast kring 3-4000 individer i urvalet). Bortfallsanalysen visar att studenterna som besvarat enkäten är tämligen lik hur hela gruppen av programstudenter ser ut i verkligheten med avseende på kön, utbildningsprogram och ålder. En slutsats är att de svar och slutsatser som kan dras om programstudenter på LTU är relativt representativa. Orsakerna till bortfallet kan bero på enkätens utformning, att det inte är motiverande att besvara en opersonlig enkät eller att studenter tänkt besvara enkäten men glömt bort det. Enkäten skickades till ”student-e-posten” och vissa kan ha undgått att se enkäten eftersom de inte kollade deras e-post. Ytterligare information och ”reklam” för enkäten gjordes inte vilket hade kunnat vara bra för att göra studenter medvetna om att denna undersökning kommer att genomföras. Detta kunde ha gjort att svarsfrekvensen hade ökat.

Analysmetod

Efter att undersökningen var genomförd och länken till enkäten stängd så överfördes all data till SPSS (ett statistikprogram). Där analyserades datamaterialet och variablerna genom frekvens- och korstabeller.

Reliabilitet och validitet

Med *reliabilitet* menas att undersökningen har en tillförlitlighet och att mätningarna för uppsatsen är gjorda på ett korrekt sätt (Thurén, 2010:26). Brister i reliabiliteten kan bero på slarvfel under datainsamlingen samt under bearbetningen av datamaterialet (Esaiasson et al. 2012:63). Reliabilitet är hur noggrant och korrekt en undersökning är genomförd. Begreppen som inkluderats i enkäten är begripliga och enkla. Enkäten har även beprövats i en annan studie vilket ger en högre reliabilitet, dock inte lika hög som om enkäten hade utgått från ett standardformulär. Vidare är ett reliabilitetsproblem att människor är i en ständig process och en undersökning med samma frågeformulär kan i framtiden ge ett annat resultat.

Validitet innebär att man undersökt det man avsett att undersöka och ingenting annat (Thurén, 2010:26). *Intern validitet* är när man kan dra giltiga slutsatser av beskrivande form utifrån de avgränsade antal analysenheter man har valt att studera.

(Esaiasson et al. 2012:58). Som tidigare nämnts har begreppen som använts i datainsamlingen varit okomplicerade och enkla för att undvika eventuella missförstånd. Frågorna var utformade för att kunna besvara syftet och frågeställningarna vilket gör att validiteten för undersökningen ökar. Frågeformuläret som använts som grund för denna undersökning hade liknande syfte och berör samma typ av ämne som denna undersökning. Den tar upp frågor kring droger, droganvändning, attityder, värderingar och kunskaper kopplat till droger. De mätinstrument som har använts för att ta reda på studiens syfte och frågeställningar ökar då autenticiteten för undersökningen.

Resultat

I detta avsnitt kommer resultaten från undersökningen att presenteras genom tabeller och diagram under olika teman. Dessa resultat kommer även att förklaras genom en text under varje tabell och diagram.

Bakgrundsresultat– respondenterna

Totalt var det 2251 studenter som besvarade enkäten. Detta gav en svarsfrekvens på 31,5 procent. Det var möjligt att hoppa över frågor i enkäten och därför är det inte 2251 studenter som har besvarat alla frågor.

Det är något större andel kvinnor än män som valt att svara på enkäten (48,5 procent män och 51,5 procent kvinnor). Av dessa går 54 procent en ingenjör-, teknisk-, naturvetenskaplig inriktning och 46 procent ett samhälls-, lärar-, mediainriktning. Det är en större andel män som går en naturinriktning (75 procent) än kvinnor och det är en större andel kvinnor som går en samhällsinriktning (66 procent).

När det gäller spridningen av ålder bland studenterna var majoriteten mellan 20- 28 år (84 procent) resterande var 29 år eller äldre (16 procent).

När det gäller studenternas ursprungslän kom störst andel från Norrbotten (33 procent). Andra län som Västerbotten, Stockholm och Västra Götaland motsvarade cirka 30 procent.

Cannabis

I detta avsnitt kommer användningen av cannabis bland programstudenter att presenteras. Användningen av cannabis kommer att utforskas i förhållande till utbildningsprogram, kön, kunskaper, attityder och förekomst av drogen. Detta för att visa en tydlig bild av hur attityderna och spridningen av cannabis ser ut på LTU.

Attityder och kunskaper om cannabis. I detta avsnitt kommer studenternas kunskaper och attityder till cannabis visas i form av tabeller och diagram. Dessa kommer sedan att förklaras för att få en uppfattning om attityder och kunskapsgrad hos studenterna.

Tabellen nedan presenterar studenternas kunskaper om cannabis.

Tabell 1. *Kunskaper om cannabis bland studenter på LTU. Andel korrekta svar i procent.*

	Man	Kvinna	Totalt
<i>Det är brottsligt att använda cannabis</i>	85	83	84
<i>Det är brottsligt att bjuda på cannabis</i>	81	73	80
<i>Det är brottsligt att sälja cannabis</i>	97	97	97
<i>Att odla cannabis är tillåtet om det är för eget bruk</i>	82	80	81
<i>Cannabis innehåller ett mindre antal cancerframkallande ämnen än tobak</i>	10	16	13
<i>Om man använder cannabis och upptäcks kan man bli av med sitt körkortstillstånd</i>	45	40	42
<i>Att regelbundet (1 gång per månad eller oftare) använda cannabis för att man blir "trög i skallen" och får svårare att ta intryck, t.ex. att läsa och förstå den här texten</i>	35	54	45
<i>De skadliga ämnena i cannabis försvinner snabbare ur kroppen än alkohol</i>	54	56	55
<i>Regelbundet (1 gång per månad eller oftare) användande av cannabis kan leda till allvarliga psykiska sjukdomar</i>	33	52	43
<i>Regelbundet (1 gång per månad eller oftare) användande av cannabis ökar risken för att man börjar med andra droger</i>	49	77	63
<i>Genom att använda cannabis bidrar man till att stödja den organiserade brottsligheten</i>	66	73	70
<i>Unga och gamla tar lika stor skada av cannabisbruk</i>	49	30	40
N= medelvärdet	1079	1149	2228

När man betraktar utfallet av kunskaper om cannabis i sin helhet har kvinnor i större utsträckning gett korrekta svar på påståendena. När det gäller påståenden som relaterat till kunskaper kring lagstiftningen om att använda och sälja cannabis, är dessa relativt goda hos både män och kvinnor. Kunskaperna är dock något sämre hos kvinnorna när det gäller om det är brottsligt att bjuda på cannabis. Kvinnorna hade något mer begränsade kunskaper kring lagstiftningen vid påståendena "lagligt att odla för eget bruk" och "om man kan förlora sitt körkortstillstånd".

När det gäller frågor som faller under temat "hälsoaspekter", frågor om cannabis fysiska och psykiska skadeeffekter, var kunskaperna begränsade hos både männen och

kvinnorna. Större andel kvinnor angav att cannabisanvändning kan leda till allvarliga psykiska sjukdomar, ökad risk att börja använda andra droger, att man blir ”trög i skallen” samt att cannabis är mer skadligt än tobak.

När det gäller värderingar och *attityder* fick studenterna besvara ett antal påståenden där det kunde instämma helt eller inte alls. Det fanns sex alternativ från att inte alls instämma, till att helt instämma. Dessa omkodades för att se åt vilket håll värderingarna lutade åt när det gällde de olika påståendena. Studenternas attityder visas i tabell 2 nedan. Den visar den andel som håller med om respektive påståenden och skillnader mellan könen.

Tabell 2. *Attityder gentemot cannabis, andel som instämmer delvis eller helt i påstående med avseende till kön, procent.*

	Man	Kvinna	Totalt
<i>Att använda cannabis en gång/vecka är lika OK som att dricka sig berusad en gång/vecka</i>	45	13	29
<i>Att använda cannabis en gång/vecka är inte mer skadligt än att dricka sig berusad en gång/vecka</i>	62	30	46
<i>Personer som regelbundet använder cannabis har svårare att fungera socialt med andra personer</i>	33	60	47
<i>Om man använder cannabis så är man i mina ögon en knarkare</i>	47	74	61
<i>Jag tycker/tror att det är obehagligt att umgås med personer som är påverkade av cannabis</i>	33	70	51
<i>Den allmänna uppfattningen bland mina kompisar är att cannabis är farligare än alkohol</i>	44	71	56
<i>Regelbundet (1 gång per månad eller oftare) användande av cannabis påverkar ens framtidsmöjligheter (arbete, familj, socialt) mer negativt än regelbundet användande av alkohol</i>	46	65	55
<i>Jag upplever att cannabis är ett stort samhällsproblem</i>	26	59	40
<i>Jag upplever att alkohol är ett stort samhällsproblem</i>	75	85	81
<i>Det är lättare att bli kvitt ett beroende av cannabis än ett beroende av alkohol</i>	55	24	40
N=	1084	1153	2237

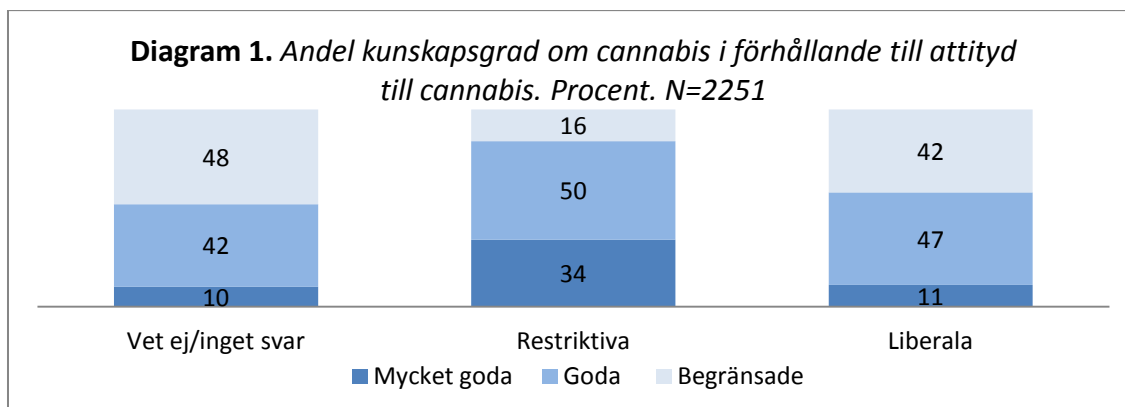
Betraktar man utfallet i sin helhet visar resultatet ett restriktivt förhållningssätt till cannabis. Skillnader finns mellan kvinnor och män där kvinnorna är mer restriktiva till drogen än männen. Studenterna anser att alkohol är ett större samhällsproblem än cannabis medan det är betydligt färre studenter som håller med påståendet att ”det är lika okej att dricka sig berusad och använda sig av cannabis”. Det var en relativt stor andel som anser att den allmänna uppfattningen i studenternas vänkrets är att cannabis inte är

farligare än alkohol, (44 procent). Resultatet visar att majoriteten av studenterna ser på de som använder cannabis som knarkare (61 procent) medan cirka hälften av studenterna tycker, eller tror sig tycka, att det är obehagligt att umgås eller vara i närheten av någon som är påverkad av drogen.

De kvinnliga studenterna anser att det är mer skadligt att använda cannabis jämfört med alkohol (70 procent). Av männen menade 38 procent att cannabis är mer skadligt att använda en gång i veckan än alkohol. Totalt sett menade majoriteten att det var mer skadligt (54 procent) medan 46 procent menade att det inte var skadligt. Liknande skillnader mellan könen framkommer kring ”om man tycker att cannabis gör att man har svårare att fungera socialt med andra människor” och ”om man ser personer som knarkare som använder cannabis”.

Majoriteten av studenterna menar att cannabis är farligare än alkohol i deras sociala kretsar. Bland kvinnorna framkommer detta restriktiva mönster tydligt där 71 procent menade att de höll med om påståendet ”cannabis farligare än alkohol”. Stora skillnader urskildes mellan könen genom påståendet att det är lättare att bli kvitt ett beroende av cannabis än ett beroende av alkohol. 24 procent av kvinnorna trodde att det var lättare att bli av med ett beroende av cannabis. Majoriteten av männen menade att det är lättare att bli kvitt ett beroende av cannabis än ett beroende av alkohol.

Nästa diagram 1 visar på sambandet mellan kunskaper och attityder till cannabis.

Resultatet visar att det finns ett tydligt samband mellan kunskaper och attityd till cannabis. Detta kan tolkas som att ju lägre kunskaper man har desto större är sannolikheten att man har en liberal attityd gentemot cannabis.

Nästa tabell 3 kommer att visa det samband som finns mellan kunskaper, preferenser och att pröva cannabis. Den kommer även att visa studenters gissning av hur vanligt förekommande cannabis är i förhållande till de som använt och inte använt cannabis.

Tabell 3. *Förekomst, kunskaper och attityder till cannabis i förhållande till kön och om man använt cannabis. Procent. N=2237*

	Man		Kvinna	
	Använt cannabis	Ej använt cannabis	Använt cannabis	Ej använt cannabis
<i>Kunskaper</i>				
Mycket goda kunskaper	13	14	18	19
Goda kunskaper	45	42	51	46
Begränsade kunskaper	43	44	31	35
<i>Attityder</i>				
Vet ej/inget svar	22	56	32	56
Restriktiva	8	22	26	36
Liberala	70	22	42	8
<i>Förekomst av cannabis</i>				
Vanligt förekommande	47	18	53	27
Förekommer	34	27	28	27
Inte så vanligt	21	55	20	46
N= 2237	482	602	277	876

Både bland män och kvinnor framgår ett tydligt samband mellan kunskaper, attityder och hur vanlig studenterna tror cannabisförekomsten är relaterat till om studenterna prövat cannabis. Sämre kunskaper, liberala värderingar och om man tror att cannabis är vanligt förekommande leder till att studenter prövar drogen i större utsträckning. Generellt sett så har männen i högre uträkning begränsade kunskaper, liberala attityder och tror att förekomsten av cannabis är mer vanlig än bland kvinnorna.

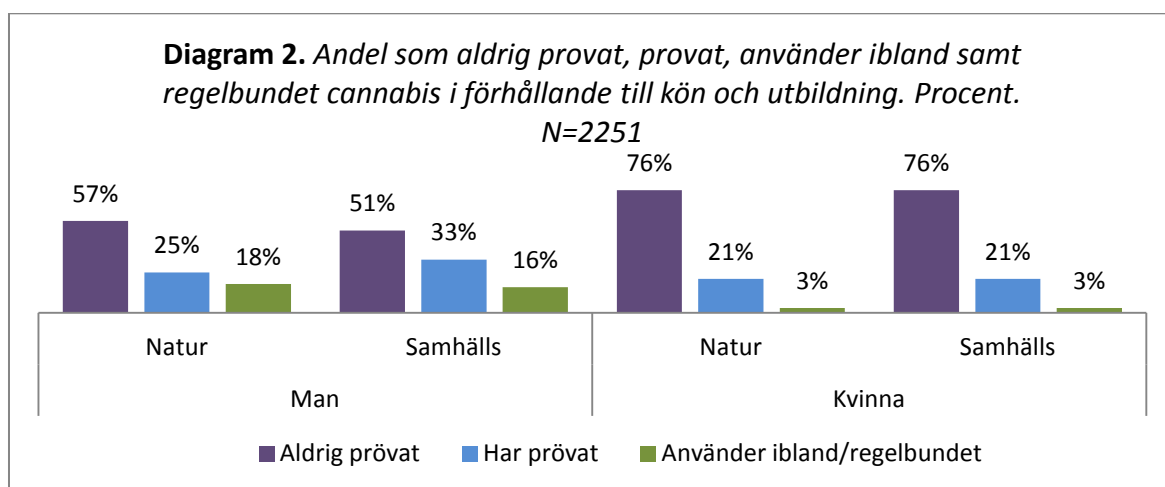
Majoriteten bland männen som använt cannabis har liberal attityd medan största andelen av männen som inte använt cannabis inte tagit ställning för eller mot cannabis. Kvinnorna är i större utsträckning restriktiva och det framkommer mindre skillnader mellan de som använt och de som inte använt cannabis. Bland kvinnor som aldrig använt cannabis utgörs majoriteten av de som inte tagit ställning för eller mot cannabis. Bland kvinnor som använt cannabis är det en relativt stor andel som inte tagit ställning, vilket är 32 procent. Bland kvinnliga studenter som inte använt cannabis har 36 procent en restriktiv attityd och 8 procent en liberal attityd. Bland de kvinnor som använt cannabis någon gång är 26 procent restriktiva och 42 procent liberala.

Vid gissad förekomst av cannabis bland studenterna framkommer olikheter mellan de som använt och inte använt cannabis. De som själva använt cannabis tror att cannabis är betydligt vanligt förekommande jämfört med de som aldrig använt cannabis. Bland de män och kvinnor som aldrig använt cannabis tror majoriteten att cannabis inte är så vanligt förekommande bland studenterna på LTU. Detta kan tolkas som att begränsade kunskaper,

liberala attityder och en uppfattning om att cannabis är vanligt förekommande ger en högre sannolikhet att använda sig av cannabis.

Vidare har även attityden till cannabis med avseende på ålder undersökts och den visade små skillnader mellan de äldre och yngre. De äldre är marginellt mer restriktiva och utgör en lite större andel av de som inte har någon åsikt, i jämförelse med den yngre gruppen.

Cannabisanvändning bland programstudenter på LTU. I denna del av resultatet presenteras diagram som visar på användningen av cannabis bland programstudenterna på LTU. I diagram 2 framgår i vilken utsträckning som programstudenter vid LTU har prövat på och använder cannabis med avseende på kön och utbildningsinriktning.

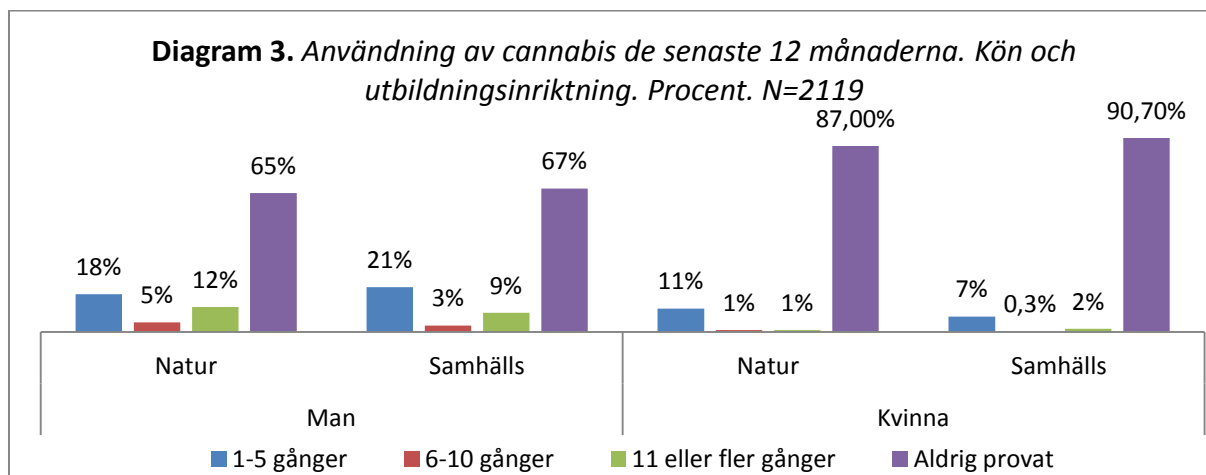
Majoriteten av studenterna har, oavsett utbildningsinriktning, aldrig provat cannabis. Skillnader finns mellan manliga och kvinnliga studenter och mellan utbildningsinriktningarna. Bland männen som går en samhällsorienterad utbildning återfanns den största andelen som provat på cannabis. Bland de män som går en naturorienterad utbildning finns den största andelen (18 procent) som använder cannabis ibland eller regelbundet. Motsvarande andel bland kvinnliga studenter är 3 procent inom båda inriktningarna. Den sammantagna bilden är att manliga studenter i betydligt större utsträckning har provat och använder cannabis ibland/regelbundet jämfört med kvinnliga studenter.

Cannabisanvändningen i förhållande till kön och ålder har kontrollerats. Den generella bilden visade att yngre manliga studenter (19-25 år) är de som i störst utsträckning använder cannabis.

Totalt har 34 procent av studenterna använt cannabis någon gång. Av dessa har 24 procent testat, 7 procent använt ibland medan cirka 3 procent använt cannabis

regelbundet. Av de som aldrig provat cannabis kunde 25 procent tänka sig att testa på drogen. Studenterna trodde att 23 procent (ett medelvärde) av studenterna på LTU någon gång hade använt cannabis. Bland de som själva använt cannabis så var medelvärdet något högre än bland de som aldrig tagit någon drog.

När det gäller användningen av cannabis under de senaste 12 månaderna finns betydande skillnader mellan manliga och kvinnliga studenter och mindre skillnader mellan utbildningsinriktningarna. Se diagram 3 nedan.

En liten andel av de kvinnliga studenterna har använt cannabis under de senaste 12 månaderna oavsett utbildningsinriktning. Dock har kvinnor som går en ”natur”- inriktning i större utsträckning använt cannabis 1-5 gånger de senaste 12 månaderna (11 procent) i jämförelse med ”samhälls”-inriktningen där 7 procent använt cannabis 1-5 gånger de senaste 12 månaderna. Bland män är andelen som använt cannabis under de senaste 12 månaderna betydligt större än motsvarande andel bland kvinnor. På samhälls- respektive naturinriktningarna har sammantaget 33 respektive 35 procent av de manliga studenterna använt cannabis 1-11 gånger eller oftare.

Sammanfattningsvis finns stora skillnader mellan män och kvinnor i vilken frekvens de använt cannabis under det senaste året. Betydligt högre andel bland männen använder cannabis än bland kvinnorna. Totalt har 22 procent av studenterna använt cannabis 1-11 eller fler gånger de senaste 12 månaderna.

Användningen av annan narkotika och nättdroger

Här presenteras resultatet av användning av annan narkotika och nättdroger bland LTU-studenterna. I tabellen 4 framgår i vilken utsträckning som programstudenter vid LTU har provat annan narkotika (amfetamin, kokain, heroin och GHB) samt nättdroger (spice, mefedron, metetron och liknande).

Tabell 4. Andel män och kvinnor som använt annan narkotika och nättdroger. Procent.

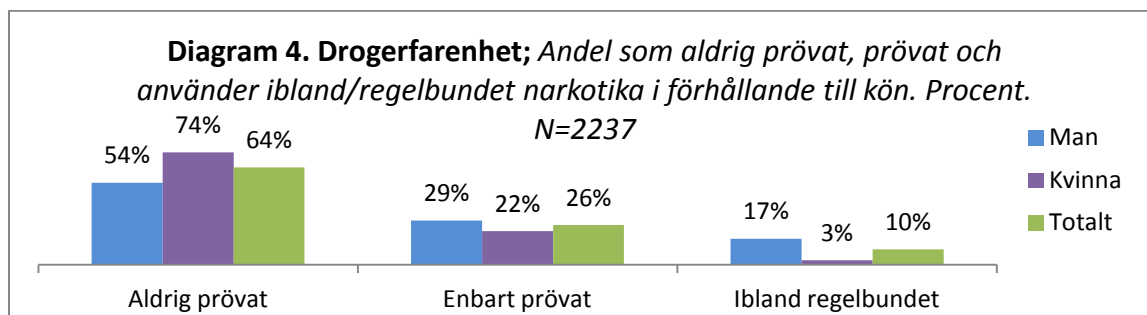
	Man	Kvinna
Aldrig prövat annan narkotika	85	93
Enbart prövat annan narkotika	12	6
Använder annan narkotika ibland/regelbundet	3	1
Aldrig prövat nättdroger	88	97
Enbart prövat nättdroger	7	2
Använder nättdroger ibland/regelbundet	5	1
N= 2232	1082	1150

Jämfört med cannabis är det betydligt mindre andelar som prövat någon nättdrog eller annan narkotika. Den andel av studenterna som testat annan narkotika än cannabis är 15 procent bland manliga studenter och 7 procent bland kvinnliga studenter. Omkring 8 procent av studenterna som aldrig testat annan narkotika kunde tänka sig att testa.

När det gäller nättdroger (narkotiska preparat som säljs över nätet) är det 91 procent av alla studenter som menar att de aldrig har använt sig av någon sådan. Även med avseende nättdroger finns det skillnader mellan manliga och kvinnliga studenter där de förstnämnda har prövat och använder nättdroger i större utsträckning. Den nättdrog som flest hade använt sig av var spice eller något liknande preparat (4,6 procent). Det var färre som menade att de använt mefedron, metedron eller liknande (1,3 procent). 1,6 procent menade att de prövat nättdroger men att det var en annan drog. Av de som tagit nättdroger hade 6,6 procent prövat och 0,7 procent använde nättdroger ibland samt 0,3 procent använde nättdroger regelbundet.

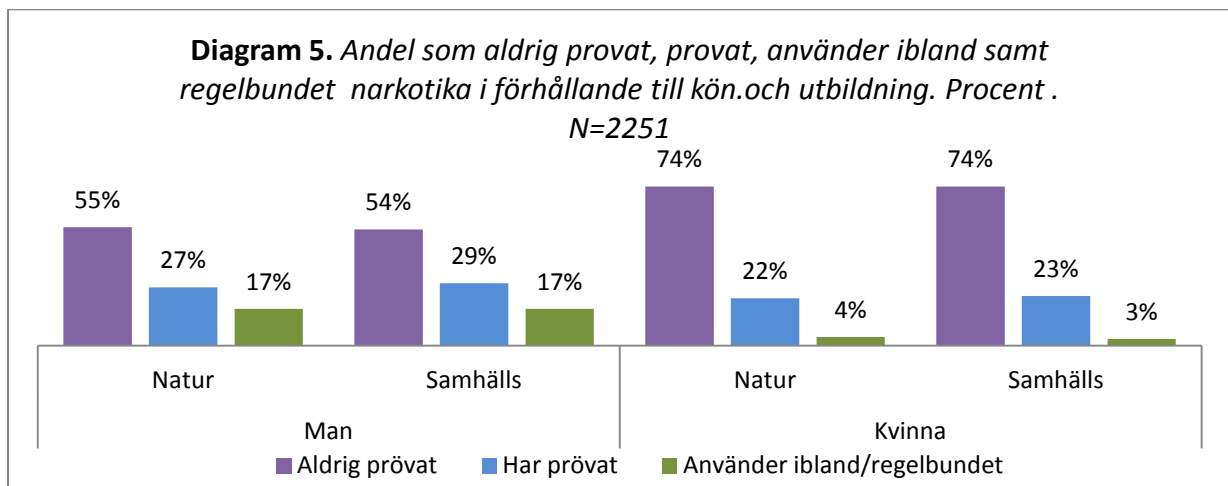
Total andel studenter som prövat droger

I diagram 4 framgår en ”totalbild” över hur programstudenter vid LTU har prövat och använder narkotika. I diagrammet har cannabis, amfetamin, kokain, heroin, GHB, spice och andra nättdroger slagits samman till en och samma variabel som kallas ”drogerfarenhet”.

Diagrammet visar hur stor andel av män och kvinnor som aldrig prövat, prövat samt använder droger ibland eller regelbundet gentemot kön. Viss skillnad mellan könen framkommer när det gäller att använda droger ibland eller regelbundet.

Nästa diagram 5 visar drogerfarenhet bland programstudenter vid LTU. Andelar som inte prövat på narkotika, enbart prövat, använder ibland och använder regelbundet med avseende på kön och utbildningsinriktning.

I diagrammet framgår små skillnader mellan utbildningsprogrammen. Däremot finns större skillnader mellan män och kvinnor. Männerna har i större utsträckning använt sig av någon form av narkotika. Manliga programstudenter som går en samhällsorienterad utbildning visar största andelen som prövat någon form av narkotika med 29 procent.

Kompisnätverk och droger bland studenter vid LTU

I teoridelen nämndes att tillgången på droger i olika sociala kontext kan vara avgörande för om unga människor prövar droger. Att vara programstudent vid LTU innebär att studenter finns i ett sammanhang där man framförallt umgås med andra studenter under lektionstid och på fritiden. Det kan vara svårt att få en uppfattning om förekomst och tillgång på droger i dessa sammanhang. En indikator är emellertid om man blivit någon gång erbjuden droger, exempelvis vid fester eller liknande sammanhang av studenter vid eller av personer rent generellt. Av tabell 5 på nästa sida framgår i vilken utsträckning man har blivit erbjudna droger av andra studenter vid LTU eller andra personer.

Tabell 5. Andel studenter som har blivit erbjudna en specifik drog/droger innanför och utanför LTU respektive av annan student på LTU. Procent. (N=2251)

	Erbjuden drog via LTU student	Erbjuden drog både av personer utanför och innanför LTU
Cannabis	19	53
Amfetamin	1,4	13
Spice	2,2	13
Heroin	0,4	3,3
Kokain	1,1	14
GHB	0,2	3
Receptbelagda preparat	2,1	15
Annan drog	2,4	16
Blivit erbjuden men vet ej vilken drog	1,8	15
Aldrig blivit erbjuden	78	39

Majoriteten av studenterna vid LTU inte har blivit erbjudna droger av andra studenter inom universitetet. Däremot förekommer att studenter blivit erbjudna droger av andra studenter, vanligaste drogen som studenter erbjuds är cannabis med 19 procent. Näst vanligast är ”spice”, i mindre omfattning 2,2 procent. Tabellen visar även hur många procent av studenterna som har blivit erbjudna droger någon gång under deras liv. En majoritet av studenterna har någon gång blivit erbjudna droger. Den mest förekommande drogen är fortfarande cannabis där 53 procent av studenterna menar att de har blivit erbjuden drogen. Efter cannabis kommer kokain (14 procent), spice (13 procent) och amfetamin (13 procent). Sist kommer heroin (3,3 procent) och GHB (3 procent). Det finns studenter, 15 procent, som blivit erbjudna droger men inte vetat vilken sort det var som de erbjöds. Omkring 16 procent av studenterna anger att de har blivit erbjuden en annan drog utöver de som nämnts i tabellen.

Betydelsen av att vänner använder droger

Att individer har vänner som använder droger och att individer befinner sig i sociala nätverk där droger förekommer har i andra studier visat sig ha en viktig betydelse för om man själv använder eller har prövat på droger. Här presenteras andelen studenter som har eller inte har vänner som använder narkotika med avseende på studentens attityder, kunskaper samt om de själva använder narkotika.

I tabell 6 nedan framgår hur detta samband ser ut för programstudenter vid LTU. Det bör framhållas att vänner inte nödvändigtvis behöver vara studiekamrater, dvs. andra studenter vid LTU.

Tabell 6. *Kön och andel studenter som har vänner som använder droger ibland eller regelbundet relaterat till egen användning. Procent. N=2237.*

Egen användning	Man		Kvinna	
	Aldrig prövat	Prövat, ibland, regelbundet	Aldrig prövat	Prövat, ibland, regelbundet
Kompisars användning				
Kompisar använder ej	81	30	86	50
Kompisar använder ibland/regelbundet	19	70	14	50
N=	509	575	771	382

Majoriteten av studenterna som någon gång använt sig av en drog har även vänner som använder droger ibland eller regelbundet. Bland männen som använt narkotika är denna andel 70 procent medan den är lägre bland kvinnor, 50 procent. De som aldrig använt narkotika har i större utsträckning inga vänner som använder sig av droger.

Sammanfattningsvis kan detta tolkas som att de studenter som har vänner som använder narkotika ibland eller regelbundet lättare prövar eller använder narkotika själv jämfört med de studenter som har drogfria vänner.

När det gäller vänner som använder droger kopplat till studenters egen användning har de studenter som använder cannabis ibland eller regelbundet en betydligt större andel vänner som använder droger (76 procent). Bland studenter som aldrig prövat cannabis framkom en betydligt mindre andel på 24 procent som visste om vänner som använder cannabis ibland eller regelbundet. Vid studenters användning av cannabis under de senaste 12 månaderna har majoriteten av de som använt cannabis under det senaste året vänner som använder droger ibland eller regelbundet. Bland de som aldrig använt ses största andelen av de som inte har några droganvändande vänner.

Studenters positioner i droglandskapet

I teoridelen nämndes Järvinen och Östergaard (2011) undersökning där de kategoriserade ungdomar genom vissa faktorer och egenskaper. Tabellen 7 nedan visar denna gruppering av studenterna med avseende på attityd, användning av droger samt om de har vänner som använder droger.

Tabell 7. Andel individer kategoriserat i fyra grupper med avseende på attityd, användning och vänners droganvändning. Procent. N=2251

	Andel individer
Grupp A - Restriktiva - Aldrig använt droger - Har inga kompisar som använt/använder droger	14
Grupp B - Restriktiva/Ej svarat, ingen uppfattning - Aldrig använt droger - Har kompisar som använt "lättare droger"	46
Grupp C - Liberala/Ej svarat, ingen uppfattning - Vissa har testat "lättare droger" - Har kompisar som använder droger	14
Grupp D - Liberal - Använder droger - Har vänner som använder droger	8
Övriga (gick ej att kategorisera)	18
N=	2251

Kombinationen av dessa faktorer kan tolkas som en indikation till ungdomarnas position i droglandskapet, dvs. hur man generellt förhåller sig till droger inom en kategori.

De andelarna som föll under dessa kategoriseringar A-D är 82 procent medan resterande 18 procent inte uppfyllde någon del av variablerna, vilket gjorde att dessa inte gick att kategorisera.

I *grupp A* (14 procent) är av studenterna restriktiva och har aldrig använt någon drog. De har inte heller vänner som använder droger.

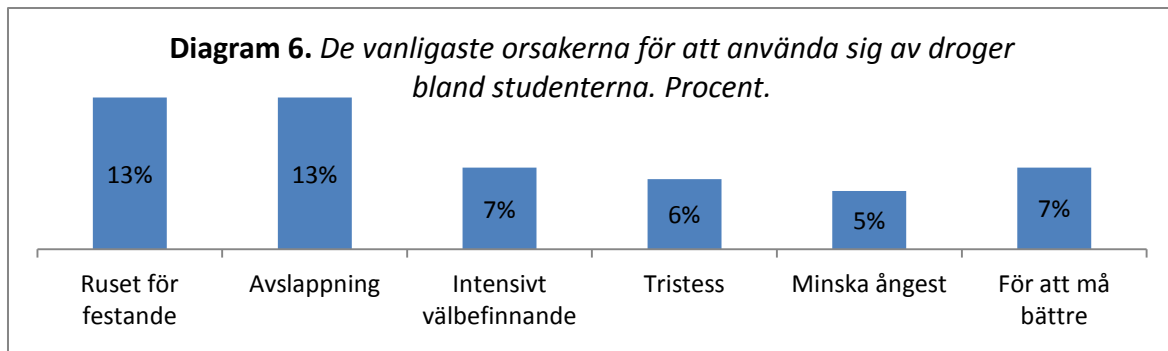
De flesta studenter föll under *grupp B*, vilket var 46 procent. Dessa har en mer eller mindre restriktiv attityd till droger och de har aldrig använt sig av droger. Däremot har de vänner som använder lättare droger som spice eller cannabis.

I *grupp C*, som är lika stor andel som *grupp A*, på 14 procent, finns de som har en mer liberal inställning till droger. Vissa hade testat droger och andra inte, men gemensamt för dessa är att de har vänner som använder sig av droger.

Grupp D, som motsvarar 8 procent, visar en liberal attityd och använder droger ibland eller regelbundet. De har också vänner som använder droger ibland eller regelbundet.

Syftet med användningen av droger

Avslutningsvis presenteras ett diagram som visar de vanligaste orsakerna studenter angav till att de använder sig av droger. Se diagram 6 nedan.

De vanligaste orsakerna är ruset för att festa och för att bli avslappnad. Vidare kommer syftet att uppnå ett intensivt välbefinnande som är i likhet med att må bättre. Vanliga orsaker som angavs var att minska ångest samt anledningen att man har tråkigt.

Analys

Analysen kommer att utgå från de tidigare presenterade resultaten och relatera dessa till tidigare forskning om droganvändande bland ungavuxna och studenter. Vidare kopplas resultatet till teorin om normalisering och neutralisering samt positionering av studenter i droglandskapet.

Resultat genom tidigare forskning om narkotika bland unga vuxna och studenter

Bland studenterna på LTU hade 46 procent av männen och 26 procent av kvinnorna prövat eller använt sig av någon drog under deras livstid. I jämförelse med Folkhälsomyndighetens (2013) rapport där 35 procent av männen och 33 procent av kvinnorna hade testat någon illegal drog någon gång under livet så har en betydligt större andel män i denna undersökning använt sig av någon drog. Vid en jämförelse med kvinnor så var det en något mindre andel som hade tagit droger.

Åldersintervallet i denna undersökning var 19- 40 år eller äldre. I CANs (2012) rapport hade 20 procent inom åldersintervallet 16-29 år testat eller använt sig av cannabis. Bland studenterna på LTU var motsvarande andel 33 procent. Resultatet från denna undersökning visar således att en större andel har använt sig av cannabis än i CANs undersökning som omfattar ett riksrepresentativt urval. Åldersintervallet som visar på 33 procent är 19-25 år och är något snävare i jämförelse med CANs på 16-29 år. Detta kan visa på att droganvändningen blir mer ”koncentrerad” i det åldersintervallet.

När det gäller andra undersökningar bland universitetsstudenter visade resultatet från Statens Folkhälsoinstituts (2010) studie att 35 procent av männen och 33 procent av kvinnorna (totalt 34 procent), i åldersintervallet 18-34, någon gång har använt sig av illegal narkotika. Studenterna på LTU har i högre utsträckning använt sig av narkotika i

jämförelse med studenterna i Folkhälsoinstitutets studie. Totalt har 36 procent av LTUs studenterna använt sig av någon form av illegal drog. Männerna på LTU har i högre utsträckning använts sig av droger, 46 procent, jämfört med Folkhälsoinstitutets (2010) undersökning på 35 procent, och kvinnorna något lägre på 26 procent jämfört med 33 procent.

I Sandra Bullocks (2004) forskningsrapport som visade resultat från fyra universitet, Kalmar, Lund, Umeå och Växjö att 27,1 procent av studenterna hade testat någon sort av illegal drog under deras livstid och 9,8 procent hade använt droger inom de senaste 12 månaderna. Cannabis var den vanligaste drogen där 25,3 procent hade prövat den någon gång under sin livstid och 8,9 procent hade använt den någon gång under de senaste 12 månaderna. Resultatet från denna undersökning avseende studenter vid LTU visar en 11 procent större andel som använt sig av narkotika samt att 22 procent hade använt sig av cannabis under de senaste 12 månaderna, vilket är en dubbelt så stor andel jämfört med Bullocks resultat på 11 procent. En orsak till dessa relativt stora skillnader är sannolikt att det skiljer 10 år mellan studierna. Under denna tidsperiod har tillgången på narkotika ökat i samhället samt att fler generellt har prövat på exempelvis cannabis.

I Camilla Meijers (2013) undersökning som genomfördes på Linköpings universitet under hösten 2013 framkom att 37 procent av respondenterna någon gång använt sig av cannabis och av dessa hade 19 procent tagit drogen under de senaste 12 månaderna. Andelen på LTU är något mindre än bland studenterna i Linköpings Universitet, cirka 35 procent hade prövat eller använder cannabis ibland eller regelbundet. Dock visade LTU- studenterna på en högre andel som hade använt cannabis under de senaste 12 månaderna på 22 procent. Generellt sett visades liknande resultat att männen hade använt narkotika i större uträkning jämfört med kvinnorna, att männen var mer liberala till droger i jämförelse med kvinnorna genom att andelen som skulle kunna tänka sig att pröva cannabis omfattade 25 procent. Meijers (2013) undersökning visade att 13 procent hade använt sig av andra droger än cannabis vid Linköpings universitet. Motsvarande andel vid LTU var på 11 procent som hade använt annan narkotika.

Normalisering

Studenterna på LTU trodde inte att majoriteten av andra studenter använder cannabis. Sammanlagt var medelvärdet för alla respondenters gissningar att 23 procent av studenterna på LTU har använt sig av cannabis någon gång under deras liv. Andelen som använt cannabis någon gång var 34 procent och studenterna trodde i större uträkning att det inte förekom på

den skalan. Sznitman (2008) menar att normaliseringen av droger sker från att drogen ses som ett ovanligt och extraordinärt fenomen till att drogens status förändras och blir en del av vardagen både i handling och uppfattning. Bland de män och kvinnor som använt sig av cannabis trodde majoriteten att cannabis var vanligt förekommande, dvs. att 31-50 procent av studenterna prövat drogen. Detta kan ses som en normaliseringstendens bland de som använt cannabis, medan de män och kvinnor som aldrig använt cannabis i större utsträckning betraktar cannabis som inte särskilt vanligt förekommande. Samma skillnad fanns bland dem som använt och inte använt cannabis när det gällde attityden till cannabis. De män som använt cannabis är i högre utsträckning liberala och enligt Sznitman (2008) är betydelsen av droganvändningen inte längre associerats med avvikande, utan mer förenat med normalitet.

Resultatet visade att cannabis generellt sett inte är normaliserat bland studenterna på LTU enligt Parkers m.fl. (2002) normaliseringsteori. Detta eftersom majoriteten av de som aldrig prövat narkotika inte är liberala eller lika liberala som de som någon gång använt cannabis. Det som är värt att nämna är att det finns en relativt stor grupp av studenter som valt att inte ta ställning, dvs. inte besvarat påståenden i enkäten som mäter attityder hos studenterna. Det betyder att en relativt stor andel inte har bestämt vilken uppfattning de har om cannabis och detta kan visa på en normaliserande tendens. De faktorer som Parker m.fl. (2002) har utgått ifrån i sina studier för att mäta omfattningen av normalisering är *tillgängligheten, omfattningen, testande, attityder och kulturens betydelse kring droger och droganvändning.*

Tillgängligheten av droger, i synnerhet cannabis, finns på LTU där studenter har blivit erbjudna droger av andra studenter. Parker (2002) menar att många annars laglydiga medborgare kollektivt börjar rekonstruera en olaglig handling genom att tillhandahålla narkotikaklassade droger till andra, och att det inte betraktas som normbrytande, är en indikation på normalisering. Det är en viktig del till normaliseringstendenser av droganvändning att bli erbjuden eller själv erbjuda andra droger i sina sociala kretsar (Meashman et al., 2000 från parker m.fl., 2002). Resultatet visade att nästan 20 procent av studenterna på LTU har blivit erbjuden någon sort av narkotika från någon annan student. Den vanligaste drogen som studenterna hade blivit erbjudna på LTU var cannabis. Det tyder på att droger finns i studenters sociala kretsar och Parker m.fl. (2002) menar att när droger erbjuds och säljs i sina sociala kretsar kan detta ses som en avgränsning från okända människor som säljer droger och därmed ses inte handlingen som illegal, vilket pekar på en normaliseringstendens av cannabis.

Från att studenterna har blivit erbjudna droger av annan student, till att de någon gång blivit erbjuden en drog under deras liv så ökar antalet förfrågningar markant. Vanligaste drogen som erbjuds är cannabis. Duff (2003) menar i likhet med Parker mfl (2002) att tillgången till droger är nyckeln till normaliseringen av droger och droganvändning bland unga. Resultatet visar på att majoriteten av studenterna har blivit erbjudna droger någon gång under deras liv vilket indikerar en stor tillgång av droger. Detta kan påverka viljan att experimentera och pröva droger enligt Duff (2003).

Det totala *antalet som har prövat* eller använder sig av någon drog i denna studie är 36 procent, där cannabis är den vanligaste drogen att pröva och att använda sig av. En fjärdedel av de som aldrig prövat cannabis kan tänka sig att pröva, medan 8 procent av de som aldrig prövat annan narkotika kunde tänka sig att pröva en annan drog än cannabis. De vanligaste anledningarna studenterna angav för att använda droger är avslappning och ruset för att festa. Som Duff (2003) och Parker mfl. (2002) menar att användningen av droger i fest eller avslappningssyfte kan ses som en ny typ, eller mer ”normal” fritid där ”lättare” droger är ett acceptabelt inslag och som leder till normalisering.

Att studenter accepterar vänners använde av droger visas i resultatet, men dock i liten skala. Sznitman (2008) visade på en normaliseringstendens genom att de som själva inte använde droger respekterade valet andra har att ta droger. Sznitman (2008) säger även att de som inte använder droger i stor utsträckning har droganvändande vänner. Av de som aldrig prövat narkotika hade endast 19 procent av männen droganvändande vänner och bland kvinnorna 14 procent. Detta visar att de som själva använder droger i större utsträckning umgås med vänner som använder narkotika i jämförelse med de som själva inte använder droger. Majoriteten av studenterna menade att om man använder cannabis så är man en knarkare samt att det inte är lika okej att använda sig av cannabis en gång i veckan som att använda sig av alkohol. Detta tyder på att de flesta av studenterna inte ser cannabisanvändning som ett normalt beteende.

Sznitmans (2008) studie visade att de som inte använder droger respekterar och tolererar valet att andra tar droger. De som inte själva använder droger men umgås med och har droganvändande vänner tyder på en normalisering. Bland respondenterna som aldrig använder någon form av narkotika har de flesta inte någon åsikt om cannabis, vilket tyder på att de inte vet eller vill ta ställning. Vidare var 30 procent restriktiva och 14 procent liberala av de som aldrig använt narkotika.

Bland de som någon gång använt någon form av narkotika återfanns en mindre grupp på 26 procent som inte tagit ställning till påståendena om attityder till cannabis, 16 procent var restriktiva och 58 procent liberala. Detta resultat visar inte på någon normaliseringstendens av droger. Däremot finns en stor andel som inte tagit ställning vilket kan betyda att en viss tendens till normalisering finns. Det Sznitman (2008) säger om Parkers normaliseringsteori är att droger och droganvändning inte ses som ett avvikande beteende, att det istället ses som en del av vardagen och fritiden för personer som då betraktas som ”normala”. Resultatet pekar inte på att cannabis och andra droger är normaliserat bland studenter på LTU men däremot finns vissa tendenser till att cannabis håller på att bli normaliserat.

Neutraliseringstekniker

För att en normaliseringsprocess ska vara möjlig krävs det att en illegal drog ska bli moraliskt rättfärdigad genom att attityder och uppfattningar inte kritiserar eller tar avstånd från användande av drogen. Det finns olika tekniker för att neutralisera droger och här presenteras LTU studenters neutraliseringstekniker kopplat till den vanligaste förekommande drogen som är cannabis.

Kunskapen kring cannabis hos studenterna var sammanfattningsvis relativt goda men även begränsade i vissa avseenden. Påståendena som mäter kunskaperna kring Sveriges lagstiftning var mycket goda medan påståendena kring cannabis hälsoeffekter var något sämre. Med *kunskapen som kompass* till cannabis så kan det vara en neutraliseringsstrategi för att positionera sig för eller mot droger. Kunskapen som studenter tagit till sig kan hjälpa dem att sortera det stora informationsflödet som existerar kring droger och droganvändning för att vidareutveckla sina kunskaper kring området. Som Skårner och Månsson (2008) menar att genom rationalisering av information och andra strategier försöker individer omvandla osäkra landskap som är mångfacetterade och motsägelsefulla till ett tryggt landskap.

Parker (et al., 1998, 119 enligt Skårner och Månsson, 2008) säger att man som ung idag måste vara ”drogsmart” eftersom det finns och exponeras droger i vårt samhälle. Att vara ”drogsmart” betyder att kunskap, som är anknuten till individens tidigare ställning och anses trovärdig, samlas in från olika mediala och sociala platser och forum. De olika påståenden i studien som mäter kunskapen hos studenterna kan även påvisa en *inställning* till kunskaperna kring cannabis. Speciellt när det gäller hälsoeffekterna av drogen. Om man blir ”trög i skallen” av cannabis och om användning av cannabis kan leda till allvarliga psykiska

sjukdomar samt att man vid användning av cannabis riskerar att börja med andra droger. Med detta menat att studenterna kanske är medvetna om att viss forskning tyder på detta men annan typ av forskning, som passar deras inställning, blir den kunskap som de väljer att ta till sig. Detta gör att deras kunskap inte är korrekt i påståendena i enkäten som mäter kunskap. Att vara ”drogsmart” kan vara en neutraliserande effekt eftersom attityden i förhållandet till kunskapen visade att de som har en liberal inställning (i likhet med de som inte har någon inställning) i större utsträckning har en begränsad kunskap kring cannabis. De restriktiva har i högre utsträckning angett de korrekta svaren, också kanske för att dessa passade deras kunskap och inställning om cannabis (diagram 1).

I Sverige syftar samhällets gemensamma budskap att få människor att inte använda droger samt betona drogernas negativa effekter och konsekvenser. Skårner och Månsson (2008) menar att detta skapar ett motstånd där annan information om droger ges som alternativ till den negativa. Ett vanligt motargument för cannabis är att drogen brukar likställas med alkohol och att drogen inte är beroendeframkallande. Denna neutraliseringsteknik kan ses eftersom studenterna anser att alkohol är ett större samhällsproblem än cannabis. Bland männen anser 45 procent att man lättare kan bli fri från ett beroende av cannabis än ett beroende av alkohol. Majoriteten av respondenterna tror även att de skadliga ämnena från cannabis försvinner snabbare från kroppen än alkohol. Denna likställning mellan alkohol och cannabis menar Järvinen och Demat (2011) utvecklas under ungdomstiden. Att acceptansen och toleransen till användning av cannabis blev större närmare slutet av ungdomen. I Järvinen och Demants studie betydde resultatet inte att det rör sig om ett ökat använde av cannabis bland de äldre ungdomarna. Det handlar istället om en förändrad attityd som innebar en ökad acceptans av droger. Resultatet bland LTU-studenter visade inte någon nämnvärd skillnad i attityder till användning av cannabis i förhållande till ålder. De som var mellan 19-25 år var något mer liberala med 31 procent i jämförelse med 26-40 år där 26 procent ses som liberala. Dock visade resultatet att 31 procent av de äldre kvinnorna (26-40 år) någon gång använt cannabis jämfört 20 procent bland kvinnor mellan 19-25 år. Bland männen fanns inte detta mönster. Bland de yngre männen hade 45 procent använt cannabis och bland de äldre männen hade 43 procent använt. Detta tyder sannolikt på att attityderna formas tidigare under ungdomen och förändras inte nämnvärt under tiden som vuxen.

Vissa strategier för att *minska risken* som droger, i synnerhet cannabis, utgör återfinns i resultatet. Strategierna anknyts till de hälsorelaterade påståendena om kunskap kring

cannabis samt de sociala nätverk som studenterna väljer att umgås i. Skårner och Månsson (2008) menar att riskerna finns i olika former, dessa är bland annat hälsorelaterade som fysisk eller psykisk skada samt risken att hamna i ett missbruk. För att minska och försöka kontrollera riskerna kan individer begränsa sig till de droger som anses säkra och omge sig av personer som har liknande värderingar och attityder till drogen (Skårner & Månsson, 2008). Denna studie visar en relativt hög andel studenter som prövat och använder cannabis ibland eller regelbundet (34 procent). Det är en betydligt mindre andel som testat annan narkotika (11 procent). Detta kan bero på att cannabis definieras av studenterna som en förhållandevis ”säker” drog och detta kan ses genom resultatet om vilken kunskap som studenterna har. Majoriteten menade att man inte blir ”trög i skallen” av cannabis och att cannabisanvändande inte kan leda till psykiska sjukdomar. Ytterligare en riskminskningsstrategi som återfanns var att 37 procent menade att regelbundet cannabisanvändande inte ökade risken för att börja med andra droger. Järvinen och Demant (2011) menar att cannabis har varit, och är, i en process att omdefinieras till att bli en del av de välkända och vardagliga. Att drogen omdefinieras till något kontrollerbart och mindre riskfyllt än tidigare. Detta sker genom att individer inte anser cannabis som beroendeframkallande i jämförelse med andra droger som klassas vara ”tyngre”. Cannabis likställs med ”lättare” droger som exempelvis alkohol, vilket också är mer socialt accepterat. Om individer använder sig av dessa tekniker skapas en neutralisering av drogen. Respondenterna menade att alkohol var ett större samhällsproblem än cannabis och endast 40 procent menade att cannabis var ett samhällsproblem. Attityden att det är lika OK att dricka sig berusad en gång i veckan som att använda cannabis en gång i veckan fanns hos cirka 30 procent av studenterna i undersökningen. Bland respondenternas sociala nätverk menade 44 procent att cannabis är farligare än alkohol.

Tidigare studier har visat att den *sociala kontexten* som man befinner sig i spelar stor roll med avseende på droganvändning. Skårner och Månsson (2008) menar att en förutsättning till att ta droger är att kontexten uppfattas som tillåtande och i linje med den självpresentation man vill förmedla till andra och som man själv kan rättfärdiga. Resultatet visar att 86 procent av de LTU-studenter som använt cannabis under de senaste 12 månaderna har vänner som använder droger ibland eller regelbundet. Detta i jämförelse med de som aldrig använt cannabis under de senaste 12 månaderna som visar på andelen 31 procent som har droganvändande vänner. Järvinen och Ravn (2011) menar att detta beror på att droger finns i större grad i de sociala kretsar och nätverk som de droganvändande respondenterna befinner sig i. Detta kan tolkas som att individer som använder cannabis omger sig av

personer som också använder drogen. Skårner och Månsson (2008) menar att i den kontext där droganvändningen sker kan man lättare neutralisera det stigma som finns kring användningen av cannabis. Cannabis är den drog som enligt resultatet var mest accepterad i de sociala sammanhang som studenterna befinner sig i. Denna tolkning utgår från det faktum att majoriteten av studenterna har vänner som de vet använder drogen, men även att studenterna själva föredrar cannabis framför andra droger. Relationer spelar därför en roll när det gäller vilken drog som accepteras av den sociala kretsen. Relationen i gruppen anses då vara tillåtande till drogen i den sociala kontexten man befinner sig i. Man kan vara inkluderad i ett sådant socialt sammanhang men även vara utanför den (Skårner och Månsson, 2008). Majoriteten av de som använder någon form av drog är inkluderad i en sådan vänskrets där andra använder sig av droger. Detta kan bero på att man vill omge sig av individer som har likartade attityder och uppfattningar om drogen.

När det gäller vilka *rättsliga ramar* som Sverige har angående droger återfinns goda kunskaper bland studenterna. De är medvetna om att lagstiftningen säger att det är olagligt att använda, bjuda och sälja droger. De vet även att det är olagligt att odla cannabis för eget bruk. Enligt Skårner & Månsson (2008) så uttrycker lagen samhällets normer medan den sociala omgivningen och kulturens sammanhang ger en riktning hur lagen ska uppfattas. Studenternas attityder visar en betydligt mer tillåtande inställning till cannabisanvändning fastän nästan 90 procent av studenterna är medvetna om den lagstiftning som finns. Det är alltså inte samma sak att bryta mot den personliga moralen som det är att bryta mot lagstiftningen. Den liberala attityden och moralen gentemot cannabis bland de studenter som använt sig av droger ses som en neutraliseringstendens.

Studenters positioner i droglandskapet

I följande del kommer resultatet analyseras genom Järvinen och Östergaards (2011) studie där fyra grupper (A-D) kännetecknades genom droganvändning, attityden till droganvändningen samt om de har, eller inte har, vänner i deras sociala nätverk som använder sig av droger.

Den första *gruppen A* kallades i Järvinen och Östergaards (2011) studie som ”anti-drug”- position. De som inkluderades i den gruppen hade ett restriktivt förhållningssätt till droger, hade själv aldrig använt sig av droger och hade inga vänner som använde någon form av narkotika. Bland LTU-studenter var det 14 procent som intog denna ”anti-drug”- position.

Grupp B som kallades ”ambivalent position” i Järvinen och Östergaards (2011) studie kännetecknades genom ett mindre restriktivt förhållningssätt och attityd till droger utan att

själv testat på någon drog. Dock hade personerna i denna grupp vänner som testat på "lättare" droger som exempelvis cannabis. Resultatet för denna undersökning visar i likhet med Järvinen och Östergaards studie att grupp B innehöll den största andelen studenter. Grupp B var 46 procent av studenterna och andelen ungdomarna i Järvinen och Östergaards (2011) utgjorde 44 procent. Det är alltså tämligen vanligt att studenter har vänner som använt droger som cannabis utan att själv provat eller använt sig av cannabis. Vidare är det även mest förekommande att vara mer eller mindre restriktiv gentemot narkotika.

I *Grupp C* som även kallades "transitional position" återfanns både de som inte provat och de som provat använda sig av "lättare" droger (ex. cannabis, amfetamin och spice). I likhet med grupp B hade denna grupp vänner som provat och använder sig av drogen men deras attityd börjar övergå till en allt mer liberal inställning. Av respondenterna bland LTU-studenter så passade 14 procent in på definitionen av grupp C.

I *Grupp D* som namngavs "pro-drug position" av Järvinen och Östergaards (2011), hade individerna en liberal inställning och använde sig av droger. Dessa hade även vänner som använde sig av narkotika ibland eller regelbundet. Dessa utgjorde den minsta gruppen i denna undersökning på cirka 8 procent. Detta stämmer relativt bra överens med de studenter som använder annan narkotika än cannabis vilket var 11 procent. Avslutningsvis bör det framhållas att från de grupper som Järvinen och Östergaard definierat i deras studie så återfanns en andel som inte kunde kategoriseras i grupperna från A-D i denna undersökning, andelen var 18 procent.

Sammanfattningsvis kan man utifrån analysen konstatera att respondenter använder sig av en rad olika neutraliseringstekniker med avseende på kunskap, attityd och sociala kontexter i synnerhet knutet till drogen cannabis. En normalisering av cannabis har inte skett bland programstudenterna på LTU. Däremot finns tendenser till normalisering med avseende på attityder till droger genom att en stor andel av studenterna inte positionerat sig varken som restriktiva eller liberala. Detta kan ses som en framtida möjlighet att droger som cannabis slutligen blir normaliserad. Vidare återfanns Järvinen och Östergaards (2011) gruppering från A-D bland studenterna på LTU.

Diskussion

Syftet med denna undersökning var att beskriva och belysa universitetsstudenters användning av och attityder gentemot droger och droganvändning. Efter att genomfört denna undersökning har en bild av droganvändningen och förekomsten av droger bland studenterna på LTU växt fram. Resultatet följer mönstret av tidigare forskning som generellt visar att användningen av droger är högre bland män än bland kvinnor och att den vanligast förekommande drogen är cannabis. Männens attityder till cannabis var i större utsträckning liberala medan kvinnorna i större utsträckning var restriktiva till cannabis. Studenter blir erbjudna droger av andra studenter inom universitetet och cannabis är den vanligaste drogen som erbjuds.

När det gäller normalisering av droger, i synnerhet cannabis, inom LTU kan den inte betraktas som normaliserad. Dock är det en stor grupp som inte har tagit ställning, en attityd varken för eller mot cannabis. Samhällets information ger en restriktiv bild av cannabis medan alternativ information finns som motkraft till de restriktiva normer som kommer från samhället. Detta kan göra att det inte är lika lätt att ta ställning för eller mot cannabis även om man inte provat drogen. Många artiklar och forskning som skrivs och beskrivs uppmärksammas i media samt den debatt som nu förs om cannabis. Detta kan i sig ”hjälpa till” till att normalisera, och i viss mån neutralisera drogen för individer. Man kan också fråga sig om den ena undersökningen efter den andra som konstaterar att det börjar bli vanligare att studenter och ungdomar tar droger kan medföra en normaliseringsprocess i sig. Alltså om studenter och ungdomar anser det vanligt och forskning visar på att det blir allt vanligare så kan detta, långsiktigt, påverka de som väljer att prova på cannabis. Om man inkluderar det internationella perspektivet där andra länder legaliserar cannabis och den debatt som pågår om drogen bidrar även det till att avdramatisera cannabis från farlig och riskfylld till en mer ”säker” drog.

De vanliga neutraliseringsteknikerna som framkommit i studien är bland annat tekniker om kunskaper kring drogen cannabis, att cannabis är den minst riskfyllda drogen och förekommer mest. Vidare är cannabis den drog som i störst utsträckning likställs med alkohol. I denna studie har en stor andel studenter begränsade kunskaper om cannabis. Som tidigare nämnts kan det bero på att studenterna inte är beredda att hålla med om att påståendena som anges som korrekta i denna undersökning, är rätt svar. Detta kan tyda på en osäkerhet men även tendens till liberal inställning till cannabis. Samma neutraliseringsteknik framkommer bland resultatet från de hälsorelaterade påståendena i undersökningen.

En intressant del var neutraliseringstekniken ”*sociala kontexten och relationer kring droger*”. Det är relativt få studenter som inte har vänner som har använt eller använder sig av någon form av narkotika. Dock har majoriteten av de som själva använder sig av droger ibland eller regelbundet droganvändande vänner. Skårner och Månsson (2008) menar att en förutsättning till att ta droger är att kontexten uppfattas som tillåtande och är i linje med den självpresentation man vill förmedla till andra och som man själv kan rättfärdiga. Det blir lättare för studenter att umgås i sociala nätverk där droger används om studenterna själva använder droger.

Studenterna har goda kunskaper kring lagstiftningen angående cannabis. Ändå har 46 procent av männen provat eller använder ibland eller regelbundet någon form av drog. Detta kan bero på den attityd och uppfattning som de bildat sig kring just cannabis och att brottet mot den egna moralen inte är lika påtaglig. Därmed kan det bli lättare att bryta mot den lagstiftning som de är medvetna om existerar.

De fyra olika grupperingar som respondenterna delades in i med avseende på attityd, droganvändning och innehav av vänner som använder eller inte använder droger återfanns i relativt stor utsträckning. Det var en andel på 18 procent som inte stämde in på kraven för att kategoriseras i en grupp från A-D. Man kan benämna att de 18 procenten som inte kunde kategoriseras består av relativt många som inte har tagit ställning för eller mot cannabis av vilka flera har vänner som använder sig av cannabis. Syftet var att få en tydligare bild i vilken grad dessa grupperingar existerar vid LTU och därmed studenternas olika positioner i droglandskapet.

I undersökningen gjordes inga försök att ta reda på risk- och skyddsfaktorer när det gäller användandet av cannabis. Detta var inte heller undersökningens syfte men hade varit en intressant aspekt när det gäller vilka personer och grupper som är i riskzonen för cannabismissbruk. I en rapport från FHI (2008) så visas olika risk- och skyddsfaktorer. Andréasson och Stenström som är författare till avsnittet i rapporten nämner tre olika huvudkategorier som en amerikansk forskare Hawkins (m.fl. 1992 från FHI 2008) föreslagit. Dessa är individuella faktorer, grupp faktorer (inkluderar familj och skola) samt samhällsfaktorer. De individuella faktorerna är genetiska, biologiska och psykologiska faktorer. Detta påverkar individens beteenden och personlighet. De olika grupp faktorerna är förhållanden till den sociala omgivningen. Att minska risken för ett cannabismissbruk bland unga personer är att de upplever en samhörighet med grundläggande institutioner i samhället. Dessa är familj, skola, närsamhälle och till samhället i stort. Det handlar om att stärka positiv samhörighet till dessa institutioner och ge unga möjligheter att bidra till sociala sammanhang

med deras positiva resurser. När det gäller samhällsfaktorer så inkluderas de lagar och regler som styr tillgängligheten till narkotika men också normer som styr människors syn på droger och drogproblem (FHI, 2008). Även tidig debut av användning av alkohol och tobak visar på risker för framtida användning av droger. De flesta ungdomar som prövar narkotika i tidig ålder slutar dock utan att få problem i vuxen ålder (FHI, 2008). Forskning visar även att de personer som haft en trygg uppväxt har mindre benägenhet för drogintag jämfört med de som växt upp i en miljö av hög emotionell stress (Forkby, Olausson & Turner, 2013:16-17). Få frågor som gick att relatera till risk- och skyddsfaktorer inkluderades i enkäten och därför gick detta inte att mäta. De frågor som relaterade till sådana var bland annat trygghetsaspekter. Dock visade detta att en stor majoritet hade växt upp under trygga hemförhållanden och detta kunde inte vara förklarande till varför användandet av cannabis var så stor på universitetet. Vidare efterfrågades inte heller sociala faktorer mer än kring vänners användande av droger.

Med *intersubjektiv testbarhet* menas att det finns en metod som används för att mäta fenomenet. Denna metod ska klart redovisas så att vem som helst kan se hur studien är genomförd, eller kunna genomföra samma studie. Testresultaten ska då inte påverkas av författarens åsikter och värderingar (Thurén, 2010:33). Denna studie är gjort med en kvantitativ forskningsansats genom en e-postenkät. Genomförandet och insamlingen av data kan ha påverkats beroende på hur frågor ställts i enkäten, samt att personer kan tolka vissa frågor olika. En positiv aspekt från att använda sig av webbaserade enkäter är just den minimerade påverkan från författaren vid svar på frågor. Som tidigare nämnt fanns en nackdel då respondenterna ej kunde ställa direkta frågor om enkätens frågeformulär.

Vid undersökningens genomförande uppkom vissa brister i enkäten. Detta med avseende på för få svarsalternativ till vissa frågor samt frågor med ord som klassas som vaga. Uttryck som ”sällan”, ”ibland”, ”ofta” osv. ska egentligen undvikas eftersom dessa ord kan uppfattas olika av olika personer (Esaiasson et al. 2012:245). Detta missades att justeras innan enkäten skickades ut och att studenter har tolkat frågorna på olika sätt kan ha påverkat resultatet.

Slutdiskussion och vidare forskning

Med extern validitet avses möjligheten att kunna *generalisera* slutsatserna från det urval av analysenheter som undersökts till en större population (Esaiasson et al. 2012:58). Svarefrekvensen var 31,5 procent vilken är 2251 studenter. Med viss försiktighet kan man anta att dessa respondenter är representativa för studenter på LTU i allmänhet. Detta

genom bakgrundsresultatet som regional spridningen, ålder, kön samt fördelningen av studenters utbildningsinriktningar i resultatet är ganska lik de proportioner som finns på LTU. Om resultatet för denna studie är representativt för *alla* programstudenter på LTU betyder detta att 714 studenter använder sig av någon form av narkotika ibland eller regelbundet och av dessa använder 700 programstudenter cannabis ibland eller regelbundet. Att 34 procent i denna undersökning vilket motsvarar 765 av 2251 studenter som prövat, använder ibland eller regelbundet cannabis var en relativ hög andel i förhållande till tidigare forskning.

Under genomförandet av denna undersökning har tankar om vad man kunnat göras annorlunda uppdragats. Idén med genomförandet av undersökningen var från början att använda sig av en kvalitativ metod, alltså intervjuer. Detta skulle kunna bidra till en ökad förståelse av den sociala kontexten där droganvändning förekommer eller inte förekommer. Vidare hade det kvalitativa datamaterialet kunnat analyseras med andra teoretiska utgångspunkter, exempelvis Randall Collins teorier om interaktionsritualer. Andra teoretiska utgångspunkter för att belysa det kvantitativa resultatet om droganvändning vid universitet kunde ha varit ett genusperspektiv eftersom stora skillnader fanns mellan könen och droganvändning. Ytterligare förslag för vidare forskning är den kulturella aspekten, både från ett internationellt-, samhälleligt- eller socialpsykologiskt perspektiv. Detta för att den kulturella kontexten kan bidra med en bredare kunskap om ämnet. Parker (2002) inkluderade kulturen (kulturella anpassningen) som en parameter för att mäta graden av normalisering. Med den *kulturella anpassningen* så menar Parker (2002) att det är mycket svårt att specificera hur den ser ut. Dock så uttrycks en acceptans genom medier som tv och internet. Cannabis och kokain ger ett intryck genom olika tv-serier som ett sätt att slappna av eller festa. Vidare så menar Parker (2002) att droganvändning används i komedishower men också i olika filmer, musikartister och tidskrifter för unga. Denna påverkan som perspektiv skulle ha varit intressant att lyfta i en annan studie.

Referenser

Internet och litteratur

- Bullock, Sandra. (2004). *Alcohol, Drugs and Students Life Style –A Study of the Attitudes, Beliefs and Use of Alcohol and Drugs among Swedish University Students*. Rapport: 21. Stockholm: SoRAD
- CAN. (2012). *Drogutvecklingen i Sverige*. Rapport: 130. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.
- Esaiasson, Peter., Gilljam, Mikael., Oscarsson, Hendrik & Wängnerud, Lena. (2012). *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Elanders Sverige AB
- Folkhälsomyndigheten. (2013). *2013 National report (2012 data) to the EMCDDA*. Sweden: Swedish National Institute of Public Health
- Folkhälsomyndigheten. (2014). *Samordning av ANDT-förebyggande arbete*.
Folkhälsomyndigheten.<http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/andts/sarskild-a-uppdrag-andts/samordning-av-andt-forebyggande-arbete/> (Hämtad 2014-03-25)
- Forkby, Torbjörn., Olausson, Solveig & Turner, Russell. (2013). *Cannabisanvändning bland ungdomar – En sammanställning av forskning för en kunskapsbaserad prevention*. Göteborg: Sandstens
- Luleå Tekniska Universitet. (2014). Utbildning på grund- och avancerad nivå.
Hämtat från: <http://www.ltu.se/ltu/Organisation/LTU-i-siffror/Utbildning-pa-grund-och-avancerad-niva-1.90569> (Hämtad 2014-05-06)
- Meijer, Camilla. (2013). *Användning av och attityd till cannabis bland studenter vid Linköpings Universitet*. (Examensarbete). Skövde: Institutionen för vård och natur. Högskolan i Skövde
- Thurén, Torsten. (2010). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber AB
- Statens folkhälsoinstitut. (2008). *Narkotikan i Sverige: Metoder för förebyggande arbete. En kunskapsöversikt*. Hämtat från: http://xn--folkhlsoinstmman-9hbf.se/PageFiles/3410/R200823_Narkotikaskrift.pdf (Hämtad 2014-04-29)
- Statens folkhälsoinstitut. (2010). *Narkotikabruket i Sverige*. Hämtat från: <http://www.torget.fhi.se/PageFiles/10810/R2010-13-Narkotikabruket-i-Sverige.pdf> (Hämtad 2014-03-25)
- Usa today. (2014). *Which states have legalized medical marijuana?*. Hämtat från: <http://www.usatoday.com/story/news/nation-now/2014/01/06/marijuana-legal-states-medical-recreational/4343199/> (Hämtad 2014-03-20)

Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Hämtat från:
<http://www.vr.se/download/18.3a36c20d133af0c12958000491/1321864357049/God+forskningssed+2011.1.pdf> (Hämtad 2014-05-17)

Vetenskapliga artiklar

Duff, Cameron. (2003). *Drugs and Youth Cultures: Is Australia Experiencing the 'Normalization' of Adolescent Drug Use?*, *Journal of Youth Studies*, 6:4, pp.433-447

Järvinen, M., & Demant, J. (2011). *The normalization of cannabis use among young people: Symbolic boundary work in focus groups*. *Health, Risk & Society*, 13(2), 165-182.
doi:10.1080/13698575.2011.556184

Järvinen, Margaretha., & Ravn, Signe. (2011). *From recreational to regular drug use: qualitative interviews with young clubbers*. *Sociology of Health & Illness*, v.33, v.4, pp.554-569. doi: 10.1111/j.1467-9566.2010.01303.x

Järvinen, M. & Östergaard, J. (2011). *Dangers and pleasures: Drug attitudes and experiences among young people*. *Acta Sociologica*, v.54, n.4, pp.333-50

Parker, Howard., Williams, Lisa., & Aldridge, Judith. (2002). *Normalization of 'Sensible' Recreational Drug Use: Further Evidence from the North West England Longitudinal Study*. *Sociology*, v36 (4): pp.941-964

Shiner, Michael., & Newburn, Tim. (1997). *Definitely, maybe not? The normalization of recreational drug use amongst young people*. *Sociology*, v.31, n.3, pp.511-529

Skårner, Antette., & Månsson, Sven-Axel. (2008). *Young people and drugs: on navigation in the drug landscape*. *European Journal of Social Work*, 11(2), 105-116.

Sznitman, S. R. (2008). *"Drug normalization and the case of Sweden"*, *Contemporary Drug Problems*, Summer-Fall, 2008, Vol. 35(2-3), p. 447(34)

Lagar

SFS 1968:64. *Narkotikastraffslag*. Stockholm: Justitiedepartementet

Bilagor

Bilaga 1. Brevet

Till alla programstudenter på LTU

Denna enkät handlar om att få kunskap och uppfattningar om cannabis (hasch och marijuana) samt se hur det ser ut på LTU. Bakom enkäten står jag, en sociologistudent på LTU som kommer använda resultatet till en C-uppsats.

Det är din egen uppfattning och dina egna erfarenheter som jag är intresserad av och det är viktigt att du svarar på ett ärligt sätt. Det är givetvis frivilligt att delta men dina svar är viktiga. Jag garanterar din **anonymitet**, ingen kommer att kunna se hur du har svarat och resultaten presenteras på ett sådant sätt så att man inte kan se vad enskilda individer har svarat (presenteras med tabeller och diagram).

Det är en kort enkät och jag är mycket tacksam om du tar dig cirka 10 minuter och besvarar den. När jag i frågorna pratar om cannabis menar jag både hasch och marijuana. Kom ihåg att dina svar betyder mycket för mig och uppskattas för att komma fram till ett bra resultat.

Om du har frågor eller funderingar så kan du maila mig på:

ninjan-1@student.ltu.se

Eller min handledare Mats Jakobsson på mailen mats.jakobsson@ltu.se

Med vänlig hälsning
/Nina Jansson

För att besvara enkäten, klicka på länken nedan:

(Länk till enkäten)

Tack för din medverkan!

Bilaga 2. Enkäten

1. Personinformation

- 1.1 Är du..? Man Kvinna
- 1.2 Vilken typ av utbildningsprogram går du? Ingenjörstekniskt/naturvetenskapligt program Samhälls/lära/hälsa/media program
- 1.3 Hur många år fyller du under 2014?
☐ 19 eller mindre	☐ 20	☐ 21
☐ 22	☐ 23	☐ 24
☐ 25	☐ 26	☐ 27
☐ 28	☐ 29	☐ 30
☐ 31	☐ 32	☐ 33
☐ 34	☐ 35	☐ 36
☐ 37	☐ 38	☐ 39
☐ 40 eller mer		
- 1.4 Vilket län kommer du ursprungligen ifrån?
☐ Annat Land	☐ Stockholms län	☐ Uppsala län
☐ Södermanlands län	☐ Östergötlands län	☐ Jönköpings län
☐ Kronobergs län	☐ Kalmar län	☐ Gotlands län
☐ Blekinge län	☐ Skåne län	☐ Hallands län
☐ Västra Götalands län	☐ Värmlands län	☐ Örebro län
☐ Västmanlands län	☐ Dalarnas län	☐ Gävleborgs län
☐ Västernorrlands län	☐ Jämtlands län	☐ Västerbottens län
☐ Norrbottens län		

2. Boende och familj

- 2.1 Hur bor du idag?
☐ Hemma (hos mina föräldrar/hos min förälder)	☐ I egen lägenhet/eget boende	☐ Inneboende hos släkting, kompis eller liknande
☐ Inackorderad eller hyr rum hos privatperson	☐ Studentlägenhet/studentkorridor eller liknande	☐ Annat boende
- 2.2 Om du skulle beskriva dina hemförhållanden under din uppväxt (fram till idag), vilket av följande alternativ stämmer bäst?
☐ Jag har upplevt mycket stor trygghet	☐ Jag har upplevt ganska stor trygghet	☐ Jag har upplevt ganska stor otrygghet
☐ Jag har upplevt mycket stor otrygghet	☐ Har ingen uppfattning/vet ej	
- 2.3 Om du skulle beskriva dina hemförhållanden under din uppväxt (fram till idag), vilket av följande alternativ stämmer bäst?
☐ Sämre ekonomi än de flesta	☐ Något sämre ekonomi är de flesta	☐ Ungefär som de flesta andra
☐ Något bättre ekonomi än de flesta andra	☐ Bättre ekonomi än de flesta andra	
- 2.4 Vilken utbildning (tror du) har din pappa?
☐ Grundskola eller liknande	☐ Gymnasieutbildning/yrkesutbildning	☐ Högskole-/universitetsutbildning
- 2.5 Vilken utbildning (tror du) har din mamma?
☐ Grundskola eller liknande	☐ Gymnasieutbildning/yrkesutbildning	☐ Högskole-/universitetsutbildning

3. Tobak och alkohol

- 3.1 Röker du?
☐ Nej, jag har aldrig provat	☐ Nej, jag har bara testat	☐ Nej, inte längre (jag har slutat)
☐ Ja, ibland	☐ Ja, dagligen	
- 3.2 Snusar du?
☐ Nej, jag har aldrig provat	☐ Nej, jag har bara testat	☐ Nej, inte längre (jag har slutat)
☐ Ja, ibland	☐ Ja, dagligen	
- 3.3 Dricker du alkohol så att du blir berusad?
☐ Nej, jag har aldrig varit berusad	☐ Nej, inte vanligtvis men har varit berusad (1-4 gånger)	☐ Ja, ibland (några gånger per år)
☐ Ja, regelbundet (1-2 gånger per månad)	☐ Ja, regelbundet (1 eller fler gånger per vecka)	

4. Cannabis

- 4.1 Använder du cannabis (hasch, marijuana) eller cannabinoider (ex. spice)? Nej, har aldrig provat Nej, men jag har provat Ja, ibland
- 4.2 Om du provat eller använder cannabis, hur ofta har du gjort de senaste 12 månaderna? Ja, regelbundet 1-5 gånger 6-10 gånger 11 eller fler
- 4.3 Om du aldrig provat cannabis kan du tänka dig att prova? Aldrig provat Ja Nej
- 4.4 Om du använder cannabis regelbundet eller ibland, vill du sluta? Ja Nej Använder ej cannabis
- 4.5 Hur stor andel (hur många procent) av studenterna på LTU tror du har testat cannabis?
☐ 2 % eller mindre	☐ 3 %	☐ 4 %
☐ 5 %	☐ 6 %	☐ 7 %
☐ 8 %	☐ 9 %	☐ 10 %
☐ 11 %	☐ 12 %	☐ 13 %
☐ 14 %	☐ 15 %	☐ 16 %
☐ 17 %	☐ 18 %	☐ 19 %
☐ 20 %	☐ 21 %	☐ 22 %
☐ 23 %	☐ 24 %	☐ 25 %
☐ 26 %	☐ 27 %	☐ 28 %
☐ 29 %	☐ 30 %	☐ 31 %
☐ 32 %	☐ 33 %	☐ 34 %
☐ 35 %	☐ 36 %	☐ 37 %
☐ 38 %	☐ 39 %	☐ 40 %
☐ 41 %	☐ 42 %	☐ 43 %
☐ 44 %	☐ 45 %	☐ 46 %
☐ 47 %	☐ 48 %	☐ 49 %
☐ 50 %	☐ 51 % eller fler	
- Här följer ett antal påståenden om cannabis (hasch/marijuana). Ange om du tror att de stämmer eller är felaktiga.
- 4.6 Det är brottsligt att använda cannabis Stämmer Fel Vet ej
- 4.7 Det är brottsligt att bjuda på cannabis Stämmer Fel Vet ej
- 4.8 Det är brottsligt att sälja cannabis Stämmer Fel Vet ej
- 4.9 Att odla cannabis är tillåtet om det är för eget bruk Stämmer Fel Vet ej
- 4.10 Cannabis innehåller ett mindre antal cancerframkallande ämnen än tobak Stämmer Fel Vet ej
- 4.11 Om man använder cannabis och upptäcks, kan man bli av med sitt körkortstillstånd Stämmer Fel Vet ej
- 4.12 Att regelbundet (1 gång per månad eller oftare) använda cannabis gör att man blir "trög i skallen" och får svårare att ta in intryck, t.ex. att läsa och förstå den här texten Stämmer Fel Vet ej
- 4.13 De skadliga ämnena i cannabis försvinner snabbare ur kroppen än alkohol Stämmer Fel Vet ej
- 4.14 Regelbundet (1 gång per månad eller oftare) användande av cannabis kan leda till allvariga psykiska sjukdomar Stämmer Fel Vet ej
- 4.15 Regelbundet (1 gång per månad eller oftare) användande av cannabis ökar risken för att man börjar med andra droger Stämmer Fel Vet ej
- 4.16 Genom att använda cannabis bidrar man till att stödja den organiserade brottsligheten Stämmer Fel Vet ej
- 4.17 Unga och gamla tar lika stor skada av cannabisbruk Stämmer Fel Vet ej

Nu följer ytterligare ett antal påståenden som handlar om cannabis. Här finns inget rätt eller fel, utan det handlar om dina egna attityder och uppfattningar.

Ta ställning till följande påståenden och ange i vilken grad du instämmer/håller med.

4.18	Att använda cannabis en gång/vecka är lika OK som att dricka sig berusad en gång/vecka	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt	☐	Vet ej/ingen uppfattning
4.19	Att använda cannabis en gång/vecka är inte mer skadligt än att dricka sig berusad en gång/vecka	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt	☐	Vet ej/ingen uppfattning
4.20	Personer som regelbundet använder cannabis har svårare att fungera socialt med andra personer	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt	☐	Vet ej/ingen uppfattning
4.21	Om man använder cannabis så är man i mina ögon en knarkare	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt	☐	Vet ej/ingen uppfattning
4.22	Jag tycker/tror att det är obehagligt att umgås med personer som är påverkade av cannabis	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt	☐	Vet ej/ingen uppfattning
4.23	Den allmänna uppfattningen bland mina kompisar är att cannabis är farligare än alkohol	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt	☐	Vet ej/ingen uppfattning
4.24	Regelbundet (1 gång per månad eller oftare) användande av cannabis påverkar ens framtidsmöjligheter (arbete, familj, socialt) mer negativt än regelbundet användande av alkohol	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt	☐	Vet ej/ingen uppfattning
4.25	Jag upplever att cannabis är ett stort samhällsproblem	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt	☐	Vet ej/ingen uppfattning
4.26	Jag upplever att alkohol är ett stort samhällsproblem	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt	☐	Vet ej/ingen uppfattning
4.27	Det är lättare att bli kvitt ett beroende av cannabis än ett beroende av alkohol	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt	☐	Vet ej/ingen uppfattning

5. Annan narkotika och droger

- 5.1 Använder du annan narkotika/droger (t.ex. heroin, amfetamin, kokain, GHB)?
- Nej, har aldrig provat
- Nej, men jag har provat
- Ja, ibland (några gånger per år)
- Ja, regelbundet (en gång per månad eller oftare)
- 5.2 Om du aldrig har provat annan narkotika/droger kan du tänka dig att prova?
- Ja
- Nej
- 5.3 Om du använder annan narkotika/droger regelbundet eller ibland, vill du sluta?
- Ja
- Nej
- Använder ej narkotika
- 5.4 Har du någonsin blivit erbjuden att pröva på någon av följande droger? (Kryssa i rutan **en eller flera** droger som du erbjudits)
- Cannabis, marijuana (hasch)
- Amfetamin
- Spice
- Heroin
- Kokain
- GHB
- Receptbelagda preparat, (t.ex. smärtstillande ångestdämpande preparat)
- Annan drog
- Blivit erbjuden men vet inte vilken drog
- Aldrig blivit erbjuden
- 5.5 Har du någonsin blivit erbjuden någon av följande narkotika/droger av en annan **student på LTU**? (Kryssa i **en eller flera** droger som du erbjudits)
- Cannabis, marijuana (hasch)
- Amfetamin
- Spice
- Heroin
- Kokain
- GHB
- Receptbelagda preparat, (t.ex. smärtstillande ångestdämpande preparat)
- Annan drog
- Blivit erbjuden men vet inte vilken drog
- Aldrig blivit erbjuden
- 5.6 Om du använt någon drog (cannabis, spice, amfetamin, GHB, kokain, heroin, receptbelagda preparat) med vilket/ vilka syften togs drogen?
- (Du kan ange ett eller flera syften)
- Ruset för festande
- Uppiggande
- Prestationshöjande
- Intensivt välbefinnande
- Bli mer social
- För att må bättre
- Avslappning
- Minska ångest
- Pga tristess
- Aldrig använt droger
- Annat syfte/anledning

Har du någon/några vänner som du vet använder någon av drogerna nedan?				
5.7	Cannabis/Marijuana (hasch)	☐ Nej, har inga vänner som använder drogen	☐ Är osäker, men jag tror att någon vän som använder drogen	☐ Ja, kompisar har provat men använder inte
		☐ Ja, har någon vän som använder drogen ibland (någon gång per år)	☐ Ja, har någon vän som använder drogen regelbundet (minst en gång per månad)	
5.8	Amfetamin	☐ Nej, har inga vänner som använder drogen	☐ Är osäker, men jag tror att någon vän som använder drogen	☐ Ja, kompisar har provat men använder inte
		☐ Ja, har någon vän som använder drogen ibland (någon gång per år)	☐ Ja, har någon vän som använder drogen regelbundet (minst en gång per månad)	
5.9	Spice	☐ Nej, har inga vänner som använder drogen	☐ Är osäker, men jag tror att någon vän som använder drogen	☐ Ja, kompisar har provat men använder inte
		☐ Ja, har någon vän som använder drogen ibland (någon gång per år)	☐ Ja, har någon vän som använder drogen regelbundet (minst en gång per månad)	
5.10	Heroin	☐ Nej, har inga vänner som använder drogen	☐ Är osäker, men jag tror att någon vän som använder drogen	☐ Ja, kompisar har provat men använder inte
		☐ Ja, har någon vän som använder drogen ibland (någon gång per år)	☐ Ja, har någon väns om använder drogen regelbundet (minst en gång per månad)	
5.11	Kokain	☐ Nej, har inga vänner som använder drogen	☐ Är osäker, men jag tror att någon vän som använder drogen	☐ Ja, kompisar har provat men använder inte
		☐ Ja, har någon vän som använder drogen ibland (någon gång per år)	☐ Ja, har någon vän som använder drogen regelbundet (minst en gång per månad)	

- 5.12 GHB
- Nej, har inga vänner som använder drogen
- Ja, har någon vän som använder drogen ibland (någon gång per år)
- Är osäker, men jag tror att någon vän som använder drogen
- Ja, har någon vän som använder drogen regelbundet (minst en gång per månad)
- 5.13 Receptbelagda preparat (tex, smärtstillande, ångestdämpande preparat)
- Nej, har inga vänner som använder drogen
- Ja, har någon vän som använder drogen ibland (någon gång per år)
- Är osäker, men jag tror att någon vän som använder drogen
- Ja, har någon vän som använder drogen regelbundet (minst en gång per månad)

6. Nätdroger

- 6.1 Nuförtiden talas det om så kallade nätdroger (även kallat designerdroger, RC-droger, nya syntetiska droger). Har du använt någon sådan?
- Nej
- Ja, men annan drog
- Ja, spice eller liknande
- Ja, Mefedron, Metedron eller liknande
- 6.2 Hur ofta använder du nätdroger?
- Aldrig provat
- Har provat
- Ibland (några gånger per år)
- Regelbundet (en gång per månad eller oftare)
- 6.3 Om du aldrig provat "nätdroger", kan du tänka dig att prova?
- Ja
- Nej
- 6.4 Om du använder "nätdroger" regelbundet eller ibland, vill du sluta?
- Ja
- Nej
- Använder ej "nätdroger"

Tack för din medverkan och att du tog dig tid och besvarade denna enkät!

